

קונטרס

סדר דרך הלימוד

אשר כתב הרב החסיד האמתי וכו', איש האשכולות,
שהכל בו וכו', רא"ש חבורתנו חסידי ברסקלב
כבוד קדשת הרב הצדיק מוהרא"ש זצ"ל
בעל מחבר

ספר "שפת הנחל" - פרוש ובאור על כל הספר הקדוש
והנורא "לקוטי-מוהר"ן, וספרי שו"ת "אשר בנחל", ועוד
ספרים רבים ונכבדים.

בנויים ומיסדים על-פי דברי רבינו הקדוש והנורא, אור הגנוז
והצפון, ברצינא קדישא עלאה, אדוננו מורנו ורבנו

רבי נחמן מברסקלב, זכותו יגן עלינו

ועל-פי דברי תלמידו, מורנו הגאון הקדוש, אור נפלא, אשר כל רז לא אניס ליה

רבי נתן מברסקלב, זכותו יגן עלינו

גם הוספנו התעוררות

ללימוד שלחן ערוך בכל יום

הובא לדפוס ע"י חסידי ברסקלב עה"ק ירושלים תוכב"א

הכתובת להשיג את הספר הקדוש הזה וכל ספרי
אדמו"ר מוהר"ן מברסלב זי"ע וספרי תלמידיו הקדושים
To obtain this and other Breslov publications:

היכל הקודש בארא פארק
Heichal Hakodesh Boro Park
1011 41 Street
718-384-1652

היכל הקודש וויליאמסבורג
Heichal Hakodesh Williamsburg
27 Skillman Street
718-384-1652

היכל הקודש קרית יואל
Heichal Hakodesh Kiryas Joel
8 Premishlan Way.
845-243-0563

היכל הקודש קרית יואל
Heichal Hakodesh Kiryas Joel
8 Hayes Ct.
845-467-5299

היכל הקודש מאנסי
Heichal Hakodesh Monsey
32 Dolson Rd.
347-733-7551

היכל הקודש בלומינגראוו
Heichal Hakodesh Bloomingrove
24 Merriewood Ln S
845-379-1161

בארץ ישראל
מוסדות "היכל הקודש" חסידי ברסלב

שע"י עמותת "ישמח צדיק-קהילת ברסלב בגליל"
בהתייסדות ע"י כ"ק מוהרא"ש זצוק"ל

רחוב רבי נחמן מברסלב 1 ת.ד. 421 יבנאל 15225

טלפון רב קווי 04-6708356

פקס: 04-6708359

Visit Our Web Site:
www.breslevcenter.com

לשמוע השיעורים 212-444-9191

Find our entire book selection at: amazon.com

To donate and/or sponsor one of our books please call: 845-248-1651

הקדמה

ברוך השם אלקי ישראל, אשר לא השבית לנו גואל, ובגלותנו שלח אלינו בכל דור ודור צדיקים קדושים, אשר הם מלמדים אותנו את הדרך אשר גלף בה, ונעלה עמה בית אל, ונצליח דרכנו הנצחית; וכל צדיק וצדיק תקן תקונים וגדר גדרים וסיג סיגים וכו', למען נשאר קימים באמונתנו הקדושה בו יתברך, ונקים את התורה הקדושה ומצותיו יתברך בשמחה עצומה, ולהמשיך על עצמנו ערכות נעם זיו שכינת עזו יתברך להאיר על נפשנו הארת אורו יתברך, המאירה בכל הארץ, כמו שפיתוב (יחזקאל מג, ב): "והארץ האירה מכבודו".

והנה בדורותנו אלה זכינו, ששלח אלינו השם יתברך את הצדיק יסוד עולם, נחל נובע מקור חכמה – רבנו נחמן מברסלב, זכותו יגן עלינו, אשר האיר את העולם עם

עצותיו הקדושות ודרךיו והנהגותיו הנפלאות, פלאי פלאים לקרב ולחזק ולאמץ את כל הנשמות אליו ותברך, והורה להם דרך קל ונקל, איך שכל אחד ואחד, אפלו הגרוע שבגרועים וכו', יכול לשוב אליו ותברך ולהאיר על נפשו אורו ותברך, ואין לה עוד דבר או מדה או עבודה או קדשה או מצוה או הנהגה טובה, שלא דבר מהם, כמובא באריכות בספריו הקדושים וספרי תלמידיו הקדושים - קחהו משם, ומחמת שהרבה לדבר, לחזק ולאמץ את נפשות ישראל ביותר על למוד תורה הקדושה, וללמד הרבה מאד מאד בדרך בקיאות, ורצונו הקדוש היה, שכל בר ישראל יטיל ויהיה בכל חלקי התורה הקדושה, נגלה ונסתר, תורה, נביאים, כתובים, ששה סדרי משנה, בבלי, ירושלמי, תוספתא וכל המדרשים כלם, ספרי הזהר הקדוש והתקונים וכתבי האריז"ל, וכל ספרי הפוסקים - רמב"ם, טור, ושלחן ערוך ונושאי פליהם (עין בשיחות הר"ן, סימן כח וסימן עו). ותהלה לאל, זכינו בחסדו ותברך להרחיב את הדבור מאד ולהראות ולגלות לכל בר-

סדר דרך הלמוד

ו

דעת ולכל משכיל על דבר אמת, את אמתת העצה הנוראה והנפלאה, שגלה לעם סגלה, באיזו דרך ובאיזה אופן יכול כל אחד לחזור הרבה ולשקד ולטייל בכל חלקי התורה הקדושה, ולכן הדפסנו את הקונטרס הקטן הזה.

ובחסדיו הגדולים וברחמיו המרבים עשה הקונטרס הנפלא הזה התעוררות רבה בעולם, כי נדפס בכמה רבבות טפסים ונתפשט בכל קצוי תבל ממש, ובכל תפוצות ישראל נתקבל בשמחה ובהתלהבות עצומה, ותהלה לאל, עשה נפשות למאות ולא לפים למען שקידה רבה בלמוד תורה הקדושה, פן יעזרנו השם יתברך, שיודפס ויחזר ויודפס, ויתרבו נפשות ישראל השוקדים על דלתי התורה הקדושה בדרך ובעצה ובהנהגה, שהדרך ויעץ והנהיג רבנו הקדוש והנורא, בוצינא קדישא, זכותו גן עלינו.

אך למותר לנו להדגיש, כי הקונטרס הזה מרבה לדבר רק מענין למוד בקיאות, ואין פונתינו, חס ושלום, למעט בלמוד העיון; אדרבה! בחסדו יתברך זכינו לחבר ספר

סדר דרך הלימוד

ז

"תורה לשמה", שם מבאר באר היטב נוראות נפלאות מעלת הלומד בעיון ועצות והדרך ישרות על-פי דברי רבנו ז"ל, איך ללמד בעיון, אף הקונטרס הקטן הזה נתחבר בעקר למען אלו אשר טרודים מאד על המחיה ועל הפלפלה, ורוב היום ולרבות הלילה יגעים וטרודים וכו', וכן לבחורים, שיש להם תפיסה קשה וכו', וכן על אלו שעוברים כל מיני בעיות בחיים וכו' ועבר עליהם כבר מה שעבר, כל אחד ואחד כפי מה שיודע את נגעי לבבו ומכאוביו וכו' - אליהם יערב נא דברי הקונטרס הנפלא הזה, ואשריהם ואשרי חלקם, אם יציתו ויקימו מה שכתוב בו, ואז יצליחו דרכיהם, ויתעלו במעלות התורה והיראה, וזה ברור כשמש בצהרים, והוא בדוק ומנסה בחסדו יתברך. ואין לשנות ממה שכתוב בקונטרס הנפלא הזה אפלו תבה אחת וכו', כי בעוונותינו הרבים כל אלו הבחורים, שיצאו לתרבות רעה, רחמנא ליצלן [השם יתברך] שמרנו ויצילנו, או עזבו לגמרי הישיבה בגיל צעיר והלכו לעבוד וכו', או הולכים סתם בטל וכו',

סדר דרך הלמוד

והבטלה מביאה אותם לידי שעמום ולידי זמה (כתבות נט ע"א) - הכל היה מפני הטעמים, המובאים בפנים הקונטרס הקטן הזה, ואם היו מרגילים אותם בסדר דרך הלמוד הזה מימי בחרותם, היו גדלים ומצליחים עד מאד מאד, והיו צומחים לאילנות נפלאים, העושים פרות טובים ומתוקים, והיו בקיאים בכל התורה כלה, והיו נשאים בשיבות, בכתי מדרשות ובכוללים.

והשם יתברך יאיר עינינו באור תורתו הקדושה, ונזכה להרבות ספסלים ותלמידים בבית המדרש ולהוסיף בחורים בשיבות הקדושות, שיתמידו ללמד תורה הקדושה בהתמדה רבה ובתשוקה עצומה, פי המרגיל עצמו ללמד בדרך ובאפן הזה, אפלו שתהיינה לו כל מיני בעיות בחיים וכו', ואפלו כבר עליו בחייו מה שעבר וכו', כל מיני קטנות וירידות ונפילות וכו', בודאי שאור התורה תחיהו ותוציאהו מהחשך והאפלה והצלמות, שגלפד ונפל לתוכם וכו', פי הקונטרס הנפלא הזה מכניס באדם חמידו דאורייתא, שתהיה לו תשוקה עצומה לחזור

סדר דרך הלמוד

ט

ולטייל ולהיות ולבקר בכל חלקי התורה הקדושה; ומי ששעין אמת לו, ויודע מה שעובר בעתים הללו על בני-הנעורים וכו', ואין לו מותרות במוחו וטנוף בלבו (עין לקוטי- מוהר"ן, חלק א', סימן סא) - הוא יודה על האמת, שפך היא האמת, כמו שמבאר בקנטרס הקטן הזה. ומהשם יתברך האמת נבקש, שיהיו אמרינו לרצון, ומי שישתפל בקנטרס הקטן והנפלא הזה - יתלהב לבו בהתלהבות עצומה ויעשה לעצמו שעורים קבועים פסדרן בכל חלקי התורה הקדושה, ובזכות התורה נזכה להנצל מכל פגעי הזמן, ונמשיך על עצמנו ערכות נעימות זיו חיות אלקותו יתברך, ונזכה להכליל בו יתברך לגמרי מעתה ועד עולם.

סֵדֵר דְּרֹךְ הַלְמוּד

כָּל מֵה שֶׁלְמִד אָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה וְהַזֶּה נִמְנָע אֲצִלוֹ לְעִמּוּד
עַל אֲמִתּוֹת כְּוִנַּת הַלְמוּד בְּשָׁלְמוֹת - יִזְכֶּה לְהִבִּין עַל אֲמִתּוֹת
בְּעוֹלָם הַבָּא.

(סֵפֶר הַמְדוּת אוֹת לְמוּד, סִמָּן ח)

הַרְגֵּל הַלְמוּד הוּא עוֹלָה לְמַעְלָה עַל קִיּוֹם כָּל הַמְצוּוֹת.

(שָׁם, סִמָּן לֵג)

יִלְמַד אָדָם אֲפִילוֹ בְּלֹא הַכָּנָה.

(שָׁם, סִמָּן לַח)

סדר דרך הלמוד

על פי דעת אדונינו, מורנו ורבינו,

הרב רבי נחמן מברסלב,

זכותו יגן עלינו

רבינו ז"ל אמר (לקוטי מוהר"ן, חלק ב', סימן מד):
 'צריכים לברח מפל מיני חכמות והמצאות, שיש
 להנכנסים בעבודת השם יתברך, פי כל אלו החכמות של
 העולם, שיש להנכנסים ומתחילין קצת בעבודת השם
 יתברך, אינם חכמות כלל, והם רק דמיונות ופתויים
 ושטותים גדולים, ואלו החכמות מפילין מאד את האדם
 מעבודת השם יתברך, דהינו מה שחושב וחוקר ומדקדק
 ביותר, אם הוא יוצא כראוי במה שעושה; ואמר אז: בשר
 ודם אי אפשר לו שיצא ידי חובתו בשלמות, ואין הקדוש-

סדר דרך הלמוד

ברוך-הוא בא בטרוניא עם בריותיו (עבודה זרה ג' ע"א), ולא נתנה תורה למלאכי השרת (ברכות כה ע"ב); ועל אלו המדקדקים ומחמירים בחמרות יתרות, עליהם נאמר (ויקרא יח, ה): "נחי בהם" ולא שימות בהם (יומא פה ע"ב); כי אין להם שום חיות כלל, ותמיד הם במקרה-שחורה מחמת שנדמה להם, שאינם יוצאים ידי חובתם במצוות שעושים, ואין להם שום חיות משום מצוה מחמת הדקדוקים והמרה-שחורה שלהם. ואמר אז, שהוא בעצמו אינו מחמיר שום חומרא כלל, ובאמת אחר כל החכמות צריך להשליך כל החכמות ולעבד את השם יתברך בתמימות ובפשיטות גמורה, בלי שום חכמות, וזו היא החכמה הגדולה שבכל החכמות לבלי להיות חכם כלל!

כי באמת אין חכם בעולם כלל, ואין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד השם יתברך (משלי כא, ל). פרוש, דבר, שהוא רק נגדו יתברך, אין בו שום חכמה כלל והעקר - רחמנא לבא בעי, ובפרט בעניני הזמנים שנופל האדם

סֵדֵר דְּרָף הַלְמוּד

יג

בְּכָל פַּעַם, שְׂאִינוּ יוֹדְעֵי מַה יַעֲשֶׂה בְּזִמְנָן זֶה וְכוּ', אוּ מִסֵּדֵר לַעֲצֻמוֹ סֵדְרִים לְזִמְנָן זֶה וְלְזִמְנָן זֶה, וּלְבִסּוּף אֵינוּ הוֹלֵךְ לוֹ, וְאִזּוֹ נִשְׁבֵּר לְבוֹ לְגַמְרִי, וְכֵן כַּמָּה פְּעָמִים נִדְמָה לוֹ, שְׂזִמְנָן זֶה אֵינוּ מְסַגֵּל לְשׁוּם דְּבָר. צָרִיף לִידַע, שְׁגַם זֶה הוּא בְּכָלֵל חוּמְרוֹת וְדִקְדוּקִים יְתָרִים, כִּי הָאָדָם אֵינוּ יְכוֹל לְצֵאת יְדֵי חוּבְתוֹ; הֶעָקֵר - שְׂיִחְזֹק אֶת עֲצֻמוֹ לְהִיּוֹת תָּמִיד בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה, וְעַל-יְדֵי-זֶה יִתְרַחֵב לְבוֹ וְנִדְעָתוֹ, וְיִהְיֶה תָּמִיד מֵיֻשָּׁב, כִּי הַשִּׂמְחָה מֵרַחֲבֵת אֶת הַמוֹחִין, וְאִזּוֹ, כְּשִׂיחָהּ לֹא פְּנָאֵי יִלְמַד שְׂעוּרָיו אֲשֶׁר יִקְבַּע לְעֲצֻמוֹ, וְכִשְׂאִין לוֹ פְּנָאֵי יִחְזֹק אֶת עֲצֻמוֹ בְּכָל מִינֵי חֲזוּק, וְיִחְיֶה אֶת עֲצֻמוֹ עִם נִקְדַּת יְהוּדוּתוֹ שְׁלֹא עֲשֵׂנִי גוֹי, אֲבָל לֹא שְׂיִפּוּל בְּשִׁבִיל זֶה, כִּי הַכֹּל פְּתוּי הַיָּצֵר, הַרוּצָה לְלַכְדוֹ בְּרִשְׁתּוֹ וּלְהַפִּילוֹ בְּמַרְה־שְׁחוּרָה וּבְעֲצָבוֹת, שְׂנַמְשֵׁף מֵרְבוּי הַדִּקְדוּקִים וְהַחֲמֻרוֹת יְתָרוֹת.

וּבְשִׁבִיל זֶה בְּעֲצֻמוֹ כְּדָאֵי לְצִיַּת אֶת רַבְּנוּ ז"ל, שְׂפָלֵל לָנוּ דְּרָף נְעִימָה, דְּרָף קָלָה בְּלִמּוּד תּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה (עֵינֵן שִׂיחוֹת הַר"ן, סִימָן עו), שְׂדַעְתּוֹ הִיא, שְׂיִקְבַּע כָּל אִישׁ יִשְׂרָאֵלִי לְעֲצֻמוֹ שְׂעוּרִים קְבוּעִים בַּתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה כְּסִדְרָן דִּיקָא,

סדר דרך הלמוד

להתחיל מההתחלה, ולא יחזור עד שייסימו כלו, אז יתחיל עוד פעם, למשל, שיתחיל שעור במשניות, ולא יחזור עליו, רק ילמד כל הששה סדרים, וכשיסיים אז יתחיל עוד פעם, וכן שעור בש"ס, להתחיל ממסכת ברכות, ולא יחזור עליו כי-אם ילמד דף אחר דף, עד שייסיים כל הש"ס כלו, וכן בארבעת חלקי שלחן-ערוך יתחיל מהתחלת ארץ - חיים, עד שיזכה לסיים יורה-דעה ואבן-העזר וחשן-משפט, יתחיל עוד פעם, וכן בזהר הקדוש ותקונים ובמדרשים וכו' וכו'.

וספר עמנו הרבה הרבה בענין זה, שטוב ללמד במהירות ולבלי לדקדק הרבה בלמודו, רק ללמד בפשיטות ובזריזות ולבלי לבלבל דעתו הרבה בשענת למודו מענין לענין, רק יראה להבין הדבר בפשיטות במקומו; ואם לפעמים אינו יכול להבין דבר אחד, אל יעמוד הרבה שם, ויניח אותו הענין וילמד יותר להלן, ועל-פי-רב ידע אחר-כך ממילא מה שלא היה מבין בתחלה כשילמד כסדר בזריזות להלן יותר, ואמר, שאין

סדר דרך הלמוד

טו

צריכים בלמוד רק האמירה לבד, לומר הדברים בסדר, וממילא יבין, ולא יבלבל דעתו בתחלת למודו, שירצה להבין תכף, ולא יבין כלל, רק יכניס מוחו בהלמוד ויאמר בסדר בנריות, וממילא יבין; ואם לא יבין, תכף יבין אחר-כך, ואם ישארו איזה דברים, שאף-על-פי-כן לא יוכל לעמוד על פונתו - מה בכך, פי מעלת רבוי הלמוד עולה על הכל, וכמו שאמרו חכמינו ז"ל (עבודה-זרה יט ע"ב): לגמור ונהדר לסבר; ואף-על-גב דלא ידע מה קאמר, שנאמר (תהלים קיט, כ): "גִּרְסָה נִפְשִׁי לְתַאֲבָה"; פי על ידי רבוי הלמוד, שילמד במהירות ויזכה ללמד הרבה, על-ידי-זה יזכה לעבור כמה פעמים אלו הספרים שלומד לגמורם ולחזור ולהתחיל ולגמורם פעם אחר פעם, ועל-ידי-זה ממילא יבין בפעם השני והשלישי כל מה שלא היה מבין בתחלה. ודבר הרבה מאד בענין זה.

ובאמת הוא דרך ועצה טובה מאד בענין הלמוד, פי על-ידי-זה יכולים לזכות ללמד הרבה מאד לגמור כמה וכמה ספרים, וגם יזכה להבין הדברים יותר מאשר היה

סדר דרך הלמוד

לומד בדקדוק גדול, כי זה מבליבל מאד מן הלמוד; וכמה בגי-אדם פסקו מלמודם לגמרי על-ידי רבוי הדקדוקים שלהם, ומאומה לא נשאר בידם, אבל כשירגיל עצמו ללמד במהירות, בלי דקדוקים הרבה, התורה תתקנים בידו ויזכה ללמד הרבה מאד - גמרא, ופוסקים כלם, ותורה נביאים, כתובים, ומדרשים, וספרי הזהר, וקבלה ושאר ספרים.

והנה בודאי מי שהולך בתכמות, ואינו מסתפל על אחריתו ותכליתו הנצחית - בודאי כל אלו הדברים הם אף למוטר אצלו, כי הוא רוצה להיות למדן וגאון וראש - ושיבה ולהיות שמו נריחו נודף בכל הארץ, ודומה במעשיו לאנשי דור הפלגה, הבונים מגדל וראשו בשמים, ועקר סבת מעשיהם היא מה שכתוב אחר-כך: ונעשה לנו שם; ככתוב בזהר הקדוש (ח"א כה ע"ב) על פסוק (בראשית ב, ד): אלה תולדות השמים והארץ; שחמשה מינים יש בערב-רב, ומן השלישי שבהם הוא הנקרא כת גבורים, דעליהו אתמר (שם ו, ד): "המה הגברים אשר

סֵדֵר דֶּרֶךְ הַלְמוּד

יז

מְעוֹלָם אֲנִישֵׁי הַשָּׁם"; וְאִינוּן מִסְטָרָא דְאִילִין דְּאִתְמַר בְּהוּן
(בְּרֵאשִׁית יא, ד): "וַיֹּאמְרוּ הִבֵּה נִבְנֶה לָנוּ עִיר וּמִגְדָּל וְגו' וְנַעֲשֶׂה לָנוּ שָׁם כְּבָנִין בְּתִי-כְנָסִיּוֹת
וּבְתִי-מִדְרָשׁוֹת, וְשׁוּיִן בְּהוּן סִפְר-תּוֹרָה וְעֵטְרָה עַל רִישֶׁיהָ,
וְלֹא לְשִׁמָּה אֱלָא לְמַעַבְדַּד לְהוּן שְׁמָא וְכוּ'; עֵינֵן שָׁם. וְעַל-כֵּן
דְּבָרֵינוּ הַקְדוּשִׁים וְהַתְּמִימִים וְהָאֱמִתִּים שֶׁל רַבְּנֵינוּ ז"ל, הֵם
אֲצִלוּ לְלַעַג וּלְקָלָס, וְאִינוּן חִפְץ לְקַבְּלָם, וְעוֹד חוֹלֵק עַל זֶה
וּמוֹנֵעַ אַחֲרֵים, אֲבָל אֵלּוּ הַתְּמִימִים וְהַיִּשְׁרִים, אֲשֶׁר
מִסְתַּכְּלִים הֵיטֵב הֵיטֵב עַל אַחֲרֵיתָם וּמִתְבּוֹנְנִים הֵיטֵב
הֵיטֵב, אֲשֶׁר לֹא לְעוֹלָם יַחֲיֶה הָאָדָם, וַיְכּוּא וַיִּגְיַע הַיּוֹם
וְהַשָּׁעָה וְהַרְגַע, שִׁיצְטָרֵךְ לְהַפְשִׁיט גּוּפוֹ וְכוּ', וְנִשְׁמָתוֹ
תַּעֲלֶה אֶל-עַל, אֲלֵיהֶם תִּטֵּף מִלְּתִי, יַעֲרֵף כְּמָטָר לְקַחֲתִי, תִּזְלַ
כְּטַל אִמְרָתִי (דְּבָרִים לב, ב).

כִּי זֶה דְּבַר יְדוּעַ, אֲשֶׁר כָּל בְּחוֹר וְכָל אַבְרָךְ רְצוּנוֹ לְהִיּוֹת
מִתְמִיד גְּדוֹל וְלִזְכוּת לְסִיִּים כָּל הַשָּׁם וְאֶרְבַּעַת חֻלְקֵי שְׁלֶחָן
-עָרוּף וְכוּ' וְכוּ', אִיךָ עֵקֶר הַמְּנִיעָה הוּא מְרַבּוּי חֻכְמוֹת,
שְׁתַּכְּף-וּמִיד כְּשִׁפּוֹתַח אֶת הַגְּמְרָא, רוֹצֶה לִירֹד עַד עֲמֻקָּה

סדר דָּרֶךְ הַלְמוּד

וּלְהַבִּין עַל-פִּי כָּל דְּבָרֵי הָרֵאשׁוֹנִים וְכוּ', וּמַחֲמַת שְׁעַל-פִּי-
 רַב הַבְּחוּרִים עֲדִין אֵינָם מוֹכְנִים לִירֵד לְעִמְקָהּ וְכוּ', פִּי עֲדִין
 לֹא הִשְׁתַּלְּמוּ כָּלֵל בְּבִקְיָאוֹת וְכוּ', וּבִפְרָטִיּוֹת בְּעֵתִים הַלְלוּ,
 שְׁעוֹבֵר עַל בְּחוּרִים מֵה שְׁעוֹבֵר וְכוּ', מֵרַבּוּי הַזְּהֵמָה
 שֶׁהִתְפַּשְׁטָה בְּעוֹלָם וְכוּ', וְעַל-יְדֵי-זֶה אֵין מַחֵם בְּשִׁלְמוֹת
 כָּלֵל לִירֵד לְעִמְקָהּ וְכוּ', וְעַל-כֵּן מֵאַחַר שְׂאִינָם מְבִינִים
 תִּכְרָף-וּמִיָּד מֵה שְׁלֹמֵדִים בִּפְרָטִיּוֹת עַל-פִּי שִׁטוֹת שֶׁל
 הָרֵאשׁוֹנִים וְכוּ', עַל-יְדֵי-זֶה מֵתְרַחֲקִים מֵהַלְמוּד לְגַמְרֵי, וְגַם
 מֵה שְׁלֹמֵדִים הוּא רַק מְעַט דְּמַעַט, כְּאֵלוֹ כְּפָאוֹ שֶׁד מֵאֵימַת
 הָרֵאשׁ - יְשִׁיבָה וְכוּ', אֲבָל עַל-פִּי-רַב מֵתִבְטָלִים לְגַמְרֵי,
 כִּידוּעַ דְּבָר זֶה לְכָל הַמוֹדָה עַל הָאֵמַת.

וּבְכָר צָעֲקוּ עַל זֶה הַקְּדָמוֹנִים - עֵין בְּסִפֵּר 'אַרְחוֹת-
 צְדִיקִים' לְקַדְמוֹן אֶחָד (בְּשֵׁעַר כֹּז, מַעֲלַת הַתּוֹרָה), וְזֶה
 לְשׁוֹנוֹ: 'בְּדוֹר הַזֶּה נִשְׁתַּכַּחַה הַתּוֹרָה, מִחֲמַת פִּי הַלּוֹמְדִים
 הַלְלוּ סְבוּרִים לַעֲשׂוֹת כְּמוֹ הָרֵאשׁוֹנִים לְהַחֲזִיק בְּפִלְפוּלִים,
 אִךְ אֵינָם דּוֹמִים לְחַכְמֵי צָרְפַת כָּלֵל וְכָלֵל, שְׁלִבָם הָיָה פְּתוּחַ
 כְּאוֹלָם, וְתוֹרַתָם הִיְתָה אֲמֵנוּתָם. וְהָיוּ מְמִיתִים עֲצָמָם עָלֶיהָ

סדר דרך הלמוד

ט

יומם וְלַיְלָה, לְכֵן הִשְׁיגוּ וַיִּדְעוּ בַּפְּלִפּוּלִים; אֲבָל עֲכָשׁוּ אֵינָם יוֹדְעִים כֵּן, אֶלָּא מְבַלְבְּלִים זֶה אֶת זֶה, וּמְבַטְלִין רַב הַיּוֹם וְעוֹסְקִין בְּאוֹתוֹ לַמּוֹד פְּחָצֵי יוֹם, וְהַלְמוֹד שְׁלָהֶם עֲרָאֵי דְעֲרָאֵי וְהַבְּטוּל קִבְעָה. וְכָל אֶחָד רוֹצֵה לְלַמֵּד תּוֹסְפוֹת וְכָל חֲדוּשִׁים וְחֲדוּשֵׁי דְחֲדוּשִׁים קִדְּם שְׂיַדַע צוּרַת הַתְּלָמוֹד, אִם-כֵּן אֵיךְ יִצְלִיחוּ? כִּי כָּבֵד אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ ז"ל (עֲבוּדָה זָרָה י"ט ע"א): לְעוֹלָם לִיגְרַם אֵינֶשׁ וְאֵף-עַל-גַּב דְּמִשְׁכַּח, וְאֵף-עַל-גַּב דְּלֹא יָדַע מַאי קָאָמַר, וְכֵן אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ ז"ל (שֵׁבֶת סג ע"א): מִעַקְרָא לִיגְמַר אֵינֶשׁ, וְהִדְר לְסַבַּר. וְכָל זֶה אֵינֶם עוֹשִׂים עֲתָה, רַק תַּכְפֵּי וּמְיָד רוֹצֵה לִירַד לְעַמְק הָעַנְיָן וְכוּ', וְעַל-כֵּן מֵרַב טַרַח הַלְמוֹד - הָעֵינָן וְהַפְּלִפּוּל - רַבִּים פּוֹרְשִׁים מִן הַלְמוֹד לְגַמְרֵי וְכוּ', וְאִם הָיוּ מְרַגְּלִים אֶת עֲצָמָם בְּדֶרֶךְ שְׁהוּרוּ אוֹתָנּוּ חֲכָמֵי הַתְּלָמוֹד לְחִזּוֹר בְּמִשְׁנֵיּוֹת וּגְמָרָא בַּפְּשִׁיטוֹת לְסִימָם בְּכָל יוֹם וְיוֹם כֶּךָ וְכֶךָ פְּרָקִים וְכוּ', אֲזַי מֵרַב הַחֲזָרָה הָיוּ בְּקִיָּאִים בְּכָל הַתְּלָמוֹד בְּזִמְן קָצֵר, וְכֵן הָיָה נִכְנָס בְּהֶם חֲשֵׁק לְלַמֵּד, וְהָיוּ מִתְאַוִּים לְלַמֵּד תְּמִיד, כִּי הָיָה לָהֶם לֵב לְהַבִּין בְּקָל, וְהָיָה אָדָם יָכוֹל לְלַמֵּד לְעוֹלָם, נִים וְלֹא

סדר דרך הלמוד

נים, תיר וְלֹא תִיר, וְהָיוּ מוֹסִיפִים בְּכַף יְרֵאת-שָׁמַיִם שְׁלֵמָה, וְגַם הָיוּ מִתְרַבֵּים הַתְּלַמִּידִים, וְהָיוּ עוֹסְקִים תָּמִיד בַּתּוֹרָה; אָבֵל עֵתָה מֵרַב טֶרַח הַשְּׁמוּעוֹת נַעֲשִׂית עֲלֵיהֶם הַהֲלָכָה כְּמִשָּׂא כְבֹד, וְלֹא יוֹכְלוּ עוֹד לְהַבִּיט בָּהּ, וּמִתּוֹךְ כָּף עוֹסְקִים בְּשִׁגְעוֹן בְּלִיצְנוֹת, וּמְבַלְבְּלִין וּמְבַטְּלִים וְעוֹסְקִים בְּמִינֵי תַחְבוּלוֹת, וּמְכַל שְׂכָן שְׂאִין לָהֶם יְרֵאת-שָׁמַיִם' וְכוּ' וְכוּ'; עֵין שָׁם.

וְכֹל זֶה נִכְתָּב בְּסֵפֶר לִפְנֵי כַּמָּה מֵאוֹת שָׁנִים, מְכַל-שְׂכָן וְכַל-שְׂכָן מֵה נֹאמַר אָנֹכִי בְּדוֹרוֹתֵינוּ אֱלֹהִים, אֲשֶׁר הִחֲשָׁף נִתְפַּשֵּׁט בְּעוֹלָם מְאֹד מְאֹד, וְהַפְּרִיצוֹת וְהַתְּאֹוֹת רְעוֹת עוֹשִׂים פְּרִצוֹת בְּנִשְׁמוֹת נַעֲרֵי יִשְׂרָאֵל, וְנִכְשָׁלִים בְּמֵה שְׁוֹנְכְשָׁלִים וְכוּ', וּבְפֶרֶטִיוֹת בְּפֶגַם הַבְּרִית - הוֹצֵאת זָרַע לְבִטְלָה - רַחֲמָנָא לִיִצְלֵן, עַד שֵׁישׁ הַרְבֵּה, שְׁנִפְלוּ כְּבָר בְּעֵמֶק הָרַע הַזֶּה, אֲשֶׁר כְּבָר קָשָׁה וְכָבֵד לָהֶם לְצֵאת מִזֶּה הַחֲטָא הַמְּגַנֵּה, וְנוֹפְלִים בְּכָל פַּעַם יוֹתֵר וְיוֹתֵר, רַחֲמָנָא לִיִצְלֵן, וּמְחִם מְבַלְבֵּל מְאֹד מְאֹד, וְלָבָם סִחְרָחַר, וּמְלֵא עֲקָמִימוֹת וְקִשְׁיוֹת וְכוּ', בְּוֵדָאֵי אֵינָם מְכַשְׁרִים כָּלֵל תַּכְף-

סדר דרך הלימוד

כא

ומיד לירד לעמק העיון להבין הכל, כי מזהם פגום מאד מאד, ורחמנא ליצלן, אף מחמת שמבלבלים אותם ללמוד בעיון וכו', ואין להם את הכלים לזה מחמת זה הם מתרשלים מאד מאד מלמוד תורה הקדושה, כי הכל כבוד אצלם, עד שמבטלים את רב היום בפטפוטי דברים בטלים עם גמרא פתוחה, והבטלה מביאה לידי שעמום (כתבות נט ע"א). ועל-ידי-זה בעצמו נופלים יותר ויותר, כי אין יצר הרע שולט אלא במי שהולך בטל, ונתמרר לכם יותר ויותר וכו'. וכשפא סוף היום, בשעה שצריכים לעשות חשבון-הנפש - מה עשיתי ופעלתי בזה היום וכו' על-פי-רב תמצא, שאין בידם אפלו פרק משניות אחד ליום ודרך גמרא שלם ליום וסימן אחד שלחן-ערוך ליום וכו'. וכל זה מרובי חכמות של רבוי אור תקף-ומיד לירד לעמק העיון וכו', ובין כך עוברים הימים והחדשים והשנים של ימי הנעורים בהבל וריק וכו', ומכל-שכן שאינם זוכים לסים פעם אחת עד ימי חתנתם ששה סדרים משנה וש"ס וארבעת חלקי שלחן-ערוך וכו', ואדרבה!

סדר דרך הלמוד

עוד לא עולה על דעתם, שיכולים להגיע לזה אם יתנהגו בדרך האמת הזו, שגלה לנו רבנו ז"ל, ללמד הרבה בפשיטות, ויהיו רגילים לומר הרבה, כנ"ל.

ועל-כן, אחי היקר, איצחק ויהיה השם עמך, שמלבד השיעור, שיש לך בישיבה נכי את השעור הזה תקח לשעור עיון ותחזור עליו פעמים אין מספר, וכל מה שיקשה לך שאל נא את הראש-ישיבה והמשגיח וכו' - שתקבע לעצמך שעור פשוט בלמוד משניות כסדרן, שתפתח את המשניות מתחלת ברכות וכו', ותתחיל לחזור בזריזות פרק אחר פרק, מסכת אחר מסכת, ואף שבתחלה יקשה עליך הרבה דברים, אל תסתכל על זה כלל, רק להתמיד מאד מאד כסדרן, ואם תתנהג כך, אז ברכות הימים והשנים תהיה בקי בששה סדרי משנה, וכן תקבע לעצמך שעור פשוט בש"ס לפתח במסכת ברכות, ותתחיל לומר בזריזות דף אחר דף וכו', עד שתזכה לסיים, וכן בלמוד שלחן-ערוך וכו' וכו', ואף שבתחלה יהיה הלמוד עליך לעל כבד ולמשא, וביותר שיעשו ממך ליצנות - גם

סדר דרך הלמוד

כג

זה נקרא למוד וכו' וכו', וכדומה פתויים שונים מה שהבעל-דבר יקים עליך וכו', אתה, בני חביבי, אחי חמדת לכבי! חוס על נפשך להגות בתורה יומם ולילה בדרך זה, ואז על-ידי רבוי החזרה ורבוי ההרגל, שתרגיל את עצמך ככר בימי נעורייך, אז תאחז ככר בזה כל ימי חייתך. ותזכר תזכר, פי עקר עסק התורה צריך להיות לשם אל עולם, למוד לשמה, לשם נשמתו - "באורך נראה אור" (תהלים לו, י); וכמו שהלחם הוא מזון הגוף, כן ממש "לכו לחמו בלחמי" (משלי ט, ה) - התורה היא מזונא דנשמתא (עיין לקוטי מוהר"ן, חלק ב', סימן ח'). ועל-כן למה תיגע כל כחך על מזון גופך, ולא תיגע על מזון נשמתך, חיות נפשך, להאירה באור החיים, פי כל דבור של התורה הוא ממש מזון נפשך לגצח נצחים.

ועיין בתקוני זהר הקדוש (בהקדמה, דף יד ע"ב): 'כל צדיק וצדיק אית ליה עולם בפני עצמו, וכל מאן דזכה להלכה חד ירית עלמא חד, כל שפן מאן דזכי למסכתא חדא, או לתרין, או לשתיין, דאתמר בהון (שיר השירים ו,

סדר דרך הלמוד

(ח): "ששים המה מלכות", דכל מסכתא מטרוניתא איהי בגרמה, ופאה איהו מאן דירית לה בהאי עלמא וכו'; עין שם. הינו אשרי מי שזוכה לסיים מסכת אחת, שהוא יורש עולם אחד, מפל-שכן כשזוכה לסיים כל השיתין מסכתות, שנכלל בשכינה, שהיא המלכות וכו', ומקבל אצל אנשי שלומנו בשם רבנו ז"ל, אשר מי שזוכה לסיים ש"ס, ממשיך על עצמו צלם אלקים. וזהו עקר השמחה והחידוה בכל העולמות, ואין עוד שמחה כזו כשזוכה לסיים מסכת אחת, וכמאמר אב"י (שבת קיח ע"א): 'תיתי לי דכי חזינא צורבא מרבנן דשלים מסכתא עבידנא יומא טבא לרבנן'. ועין בשלחן ערוך (יורה דעה, סימן רמו, סעיף כו, בדברי הרמ"א): 'כשיסיים מסכתא, מצוה לשמח ולעשות סעדה, ונקראת סעדת מצוה', ומקורו בפסיקתא (זוטא פרשת צו): 'כל המשלים מסכת - צריך לעשות יום טוב'; פי זהו עקר החידוה והנעם בהעולם הזה ובהעולם הבא, כשזוכה לשקד על דלתי התורה, גמרא ופוסקים בדרך וסדר של רבנו ז"ל, ללמד בזריזות כסדרן דיקא.

סדר דרך ה'למוד

כה

ועל כן, חמדת לבבי, העקר תראה להוציא את עצמך מהדמיון, ודע לך, שכל דבור של תורה ותפלה, זהו מזונך לעלמא דאתי, אם למדת תורה הרבה, גותנים לך שחר הרבה' (אבות ב, טז), ואל תחשב אחרת. וכבר אמר רבנו ז"ל (שיחות הר"ן, סימן כג): 'אשרי מי שאוכל בכל יום כמה פראים משניות ושונה אחר כך כמה קאפיטלך תהלים ומתלבש במצוות, ורק זה הם אריכות ימיו לעלמא דאתי, ועל כן למה תצית את הבעל דבר, שמתלבש על ידי שלוחיו, שזה אינו נקרא למוד או בדומה, פי כבר אמרו חכמינו ז"ל (עבודה זרה יט ע"א): 'לעולם ליגרים איניש ואף על גב דמשכח ואף על גב דלא ידע מאי קאמר' וכו'; עין שם. ובההר הקדוש (קדושים פה ע"ב): 'אית מאן דלעי באורייתא ומגמגם בה בגמגומא דלא ידע, כל מלה ומלה סלקא לעילא וקודשא בריה הוא חדי בהאי מלה' וכו'; עין שם. ובפרטיות שעל ידי רבוי האמירה תזכה, שיפתח מתך ודעתך, וזכור מאמרים ז"ל במדרש (שיר השירים רבה ב, ו): 'בזכות התורה ולומדיה

סדר דָּרָךְ הַלְמוּד

יִנְצֵל הָעוֹלָם; וּמִי יוֹדֵעַ, אוֹלֵי עַל יְדֵי שְׂאֵתָה תִּקְבַּע לְעֶצְמְךָ
 חֵק קְבוּעַ לְטַחֲוֹן בְּפִתְגָמֵי דְאוֹרֵי־תָא בְּכָל יוֹם וַיּוֹם - מִקְרָא,
 מְשֻׁנָּה, גְּמָרָא, מְדָרְשׁ - כְּסִדְרָן, תִּזְכֶּה לְהַצִּיל אֶת כָּל
 הָעוֹלָם. וּבִתְנָא דְבֵי אֱלִיהוּ (זוֹטָא, פְּרָק א') אֵיתָא: 'כִּינָן
 שְׁקָרָא אָדָם תּוֹרָה וּנְבִיאִים וּכְתוּבִים, וְשֻׁנָּה מְדָרְשׁ, הַלְכוֹת
 וְאַגְדוֹת, וְשֻׁנָּה הַגְּמָרָא וְשֻׁנָּה הַפְּלְפּוּל לְשֻׁמָּה - מִיַּד רוּחַ
 הַקֹּדֶשׁ שׁוֹרָה עָלֵינוּ וְכוּ'; עֵינֵי שָׁם.

אֲחֵי הַיְקָר, פְּטוּטֵי שְׁטוּתִים וְהַבְּלִים שֶׁל בּוֹרִים וְרִיקִים
 תַּעֲמִיד כְּנֶגֶד אוֹרוֹת נִשְׁגָּבִים כְּאֵלוֹ; מַה לָּךְ לְצִיַּת לְאוֹתָם
 שְׂאוּמְרִים לָךְ, שְׂאִין זֶה לַמוֹד וְכַדוּמָה וְכוּ? ! יְבוֹא הַיּוֹם,
 וְנִצְטָרְךָ לְהַפְגִּס בְּפִלְטִין הַמְּלָךְ, וְשָׁם "וְעוּט זֵיךְ אֶפְ זוּכֵן דִּי
 [יַחֲפֹשׁ הַ]פְּרָקִים מְשֻׁנִּיּוֹת וְדַפִּים גְּמָרָא וְסִימָנִים שֶׁלֹּחַן
 עֲרוּךְ וְקַאפִּיטְלִיךְ תַּהֲלִים וְוַאס מִיר הָאֲבָן אַרִיין גִּיכַאפְט
 [שְׁחַטְפָּנוּ] בְּזֶה הָעוֹלָם הָעוֹבֵר, הַמְּלֵא הַבְּלִים וְהַבְּלֵי
 הַבְּלִים". וְאָמְרוּ חַכְמֵינוּ ז"ל בְּמְדָרְשׁ (קַהֲלַת רַבָּה ו, יג):
 'הוֹאִיל וְהַבֵּל הֵם יָמֵינוּ שֶׁל אָדָם וְכִצֵּל הֵם, מַה הַנְּאָה יֵשׁ לוֹ
 בְּחַיִּים? אֵלָּא יִתְעַסֵּק בְּדַבְרֵי תּוֹרָה, שְׁפֹלֵן חַיִּים, וְיִתְמִיד

סדר דרך הלמוד

כז

בשקידה נוראה כל היום ובכל עת שיש לו זמן פנוי; וכמו שאמרו חכמינו ז"ל (ירושלמי ברכות, פ"ק ט', הלכה ה'): 'מה התינוק הזה צריך לינק בכל שעה שפיוס, כך כל אדם שבישראל צריך ליגע בתורה בכל שעות שפיוס' וכו'; עין שם. ואל תחשב, שיש איזו עבודה גדולה מתורה. כי כבר אמרו חכמינו ז"ל (ירושלמי פאה, פ"ק א'): 'אפלו כל מצוותיה של תורה אינן שוות לדבר אחד מן התורה' וכו'; עין שם.

וצריך לעשות בלמוד תורה הקדושה התחלה חדשה ללמד בתשוקה חדשה, ותהיה חביבה עליו תמיד, כמו שאמרו חכמינו ז"ל (ערובין נד ע"א): 'דברי תורה חביבין על לומדיהם כל שעה ושעה כשעה ראשונה'; ואף שעבר עליך עד עכשו מה שעבר, בפרט בפגם הפריט - הוצאת זרע לבטלה וכו' וכו' - אל תפול בדעתך כלל! ועל ידי שתצית את רבנו ז"ל, ותקבע לעצמך קביעות חזקה בשעורים אלו לחזור הרבה בסדרן למודי התורה הקדושה - אין לך כבר ממה לפחד, כי נשמתך תהיה מסבכת עם

סדר דרך הלמוד

פְּרָקִים מְשֻׁנוּת וְדַפִּים גְּמָרָא וְסִימָנִים שֶׁלֶחֶן עָרוּף וְכוּ' וְכוּ'. וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ ו"ל (ירוּשְׁלָמִי רֵאשׁ הַשָּׁנָה, פֶּרֶק ד', הֶלְכָה ח): 'כִּינּוֹן שְׁקִבְלָתְם עֲלֵיכֶם עַל תּוֹרָה, מַעֲלָה אֲנִי עֲלֵיכֶם כָּאֵלוּ לֹא חֲטָאתֶם מִימֵיכֶם'. וְאָמְרוּ (מְנַחוֹת קי): 'כָּל הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה, אֵינּוּ צָרִיף לֹא עוֹלָה וְלֹא חֲטָאת וְלֹא מְנַחָה וְלֹא אָשֶׁם', כִּי הַתּוֹרָה מְקַשֶּׁרֶת אֶת הָאָדָם אֵלָיו יִתְבָּרַךְ. וְכִמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ ו"ל (חֲגִיגָה ג' ע"ב): 'מָה דָרְבָן זֶה מְכוּן אֶת הַפֶּרָה לְתַלְמֵיהָ, אִף דְּבָרֵי תּוֹרָה מְכוּנִין אֶת לּוֹמְדֵיהֶן מִדְּרָכֵי מוֹת לְדְרָכֵי חַיִּים' וְכוּ', כְּדֹאִיתָא בַּמְדָּרָשׁ (בַּמְדָּבָר רַבָּה יד, ט): 'נִקְרָאת הַתּוֹרָה אוֹר, שֶׁהִיא מְאִירָה אֶת הָאָדָם מֵהַיַּעֲשָׂה, וְלִפִּי שֶׁהַתּוֹרָה מְלַמֶּדֶת אֶת הָאָדָם כִּי צָד יַעֲשֶׂה רְצוֹן הַמְּקוֹם, לְפִיכָף שְׂכַר הַתְּלִמּוּד גָּדוֹל'. וְאָמַר רַבֵּנוּ ו"ל (סֵפֶר הַמִּדּוֹת, אוֹת לְמוֹד סִימָן י): 'כָּל יְדִיעָה בְּמִשְׁפָּטֵי הַתּוֹרָה - הֵן מִצְוֹת שֶׁבִין אָדָם לְחֻבְרוֹ וְהֵן מִצְוֹת שֶׁבִין אָדָם לְקוּנוֹ - הַיְדִיעָה הַזֹּאת בְּעֶצְמָהּ הִיא הַצְּלַחַת הַנַּפְשׁ'; כְּדֹאִיתָא בַּמְדָּרָשׁ (דְּבָרִים רַבָּה ד, ד): 'הַנַּפְשׁ וְהַתּוֹרָה נִמְשְׁלוּ בְּגֵר. הַנַּפְשׁ, דְּכֹתִיב (מִשְׁלֵי כ, כז):

סדר דרך הלמוד

כט

"גר ה' נשמת אדם"; והתורה, דכתיב (שם ו, כג): "כי גר מצנה ותורה אור". אמר הקדוש ברוך הוא לאדם: הנה גרי בידך ונרך בידך, אם שמרת את גרי, אני משמר את גרך, ואם כפיתה את גרי, אני מכבה את גרך וכו'; וכאשר תתמיד בתורה, תאיר עליך אורו יתברך, כמו שאמרו חכמינו ז"ל (סוטה כא ע"א): 'תלה הפתוב את התורה באור לומר לה מה אור מגן, אף תורה מגנה, 'בהתהלךך תנחה אתך' (משלי ו, כב) - זה העולם הזה. 'בשכבך תשמר עליך' - זו מיתה'.

ועל פן רב בני הנעורים הבחורים, ואפלו האברכים אחר חתונתם, מתרשלים בלמוד - הכל נמשך מחמרות יתרות לעשות הכל בהדור רב (עין לקוטי הלכות, קריאת התורה, הלכה ו', אות ו'). וכן הלמוד רוצה ללמד בעיון רב ובהבנה טובה, ואם לא - נספם בדעתו הפגומה, שאין זה למוד כלל, ויען שאין מוחו מוכן ללמוד כזה, שהוא מצויר לעצמו, על פן אינו לומד כלל. וכן הדבר נוהג אצל בעלי בתים או זקנים, שעברו עליהם בימי חייהם צרות

סדר דרך הלמוד

ונסיונות רבים, ומרב בלבולים וטרדות ועסקים שעוברים עליהם, נספם בדעתם: קיין למדן וועל איך שוין ממילא נישט זיין [למדן ממילא אני לא אהיה], ועל פן למה לי ללמד, וככה תמורת הלמוד קורא עתונים וספרים חיצוניים ומקבל השקפתו בחיים מלצים וכופרים ונואפים, רחמנא ליצלן, ובין כך ובין כך מבלה את הזמן היקר, אשר בכל רגע מלבש בו אורו ותברך, אם יזכה להסתפל ולהתבונן בו.

ובאמת כשיזכה לישוב הדעת, הלא בין היום ובין מחר עלי לעזוב את זה העולם, ומה אשיב לשולחי דבר, כשישאל לי שומר הפתח: ערך מקרא שקרית, משנה ששנית וכו', ומה גם שפבר אמרו חכמינו ז"ל (פתבות נט ע"א): 'הבטלה מביאה לידי זמה, הבטלה מביאה לידי שעמום' (שגעון); אבל אם זוכים להרגיל את עצמו ללמד בדרך רבנו ז"ל, בתמימות ובפשיטות - אז לעולם ירצה ללמד, ואם נעשה לו איזה בלבול וטרדא, אינו נופל בדעתו, רק מחכה שיעבר מעליו הבלבול או הטרדא, ואז

לא

סדר דרך הלמוד

ממשיך דרכו בלמוד עוד ועוד, כי הוא יודע, אשר רק זהו חלקו לנצח נצחים, וכל משנה או קפיטל תהלים או פרוטה לצדקה או דבור שדבר לפניו יתברך ברגע זה, לעולם לא יאבד, ואף שכבר שכח מה שלמד ברגע ההוא, מה בכך? ! הרגע אינו נאבד, רק כל יום וכל שעה וכל רגע עולה למעלה, פי הימים הם ספירות רוחניות אלקותו יתברך, ושום דבר אינו נאבד לעולמי עד ולנצח נצחים.

ועל כן פשאתה בא לביתך אחרי עבודה קשה, שעבדת כל היום, פתח את המשניות ותאמר כמה פרקים וכן את הגמרא והשלחן ערוך וכו' - כל מה שתבחר. ואם תאמר, שהדבר הזה הוא רק חוכא וטלולא, ואין זה נקרא למוד כלל - האם בשביל שאינך מבין הכל תשליך הכל אחר כתפך ותקח בידך יותר טוב עתון? או תפתח את הרדיו או תשב במסבת מושב לצים ותדבר פטפוטי דברים בטלים וכו' וכו'? ! אדרבה! אם תרגיל את עצמך בדרך זה, תזכה להגיש סוף כל סוף כל מיני אורות בלמוד תורה הקדושה, וכמו שאמרו חכמינו ז"ל (יבמות קיז ע"א):

סדר דרך הלמוד

כְּתִיב (מִשְׁלֵי כז, י): "כַּמַּיִם הַפְּנִיִּים לַפְּנִיִּים, כֵּן לֵב הָאָדָם לְאָדָם" – בְּדַבְרֵי תוֹרָה כְּתִיב. וּפִרְשׁ רַש"י: 'לְפִי פְּנִיִּים וְלֵב, שְׁאֵתָה גּוֹתֵן עָלֶיהָ לְבָד, עוֹמֵד עָלֶיהָ וְכוּ', עֵינַי שָׁם. וְאָמַר רַבְּנֵי ז"ל (שִׁיחֹת הַר"ן, סִימָן יז): 'כְּשֶׁהַתּוֹרָה תִּרְאֶה לְךָ אֶהְבֶּה, אֲזוּ לֹא תִרְצֶה שׁוֹם שְׂכָר עוֹלָם הַבָּא, רַק תִּרְצֶה אֶת הַתּוֹרָה בְּעֶצְמָהּ וְכוּ'; עֵינַי שָׁם. כִּי כִפִּי שְׁאֵתָה תִּרְאֶה פְּנִיד בַּתּוֹרָה, כֵּן הַתּוֹרָה תִּתְרַאֶה אֵלַיךְ. וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ ז"ל (גִּיטִין מ"ג ע"א): 'אֵינְ אָדָם עוֹמֵד עַל דְּבַרֵי תּוֹרָה אֲלֵא אִם כֵּן נִכְשָׁל בְּהֵן וְכוּ'; עֵינַי שָׁם. וְאִף שֶׁהִדְבַּר הַזֶּה בָּא לוֹ בְּקִשְׁי רַב, הֵן בְּחוּר, שְׁנַפְגָּם, חֵס וְשְׁלוֹם, הִרְבֵּה מְאֹד מְאֹד בְּפִגְם הַבְּרִית - הוֹצֵאת זֶרַע לְבִטּוּלָה, רַחֲמָנָא לִיצְלָן, וּמַחוּ מִבְּלִבְלָ מְאֹד, וְאֵינְ לוֹ שׁוֹם עֲצָה לְשִׁית לְעֶצְמוֹ, וְהֵן לְאֲבָרָךְ, הַמְטַרְד בְּפִרְנֶסָה וְעוֹבֵד כָּל הַיּוֹם עֲבוּדָה קָשָׁה, וְהֵן זִקְנֵן, שְׂכָבָר עֲבָרוּ יָמָיו עַד עֲכָשׁוּ בַחֲשֶׁךְ - צְרִיכִים לְזִכּוֹר מֵאֲמָרָם ז"ל (סְנֵהֲדָרִין ק' ע"א): 'כָּל הַמְשָׁחִיר פְּנָיו עַל דְּבַרֵי תּוֹרָה בְּעוֹלָם הַזֶּה, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְבַהִיק זִיוו לְעוֹלָם הַבָּא וְכוּ', כָּל הַמְרַעִיב עֲצָמוֹ עַל דְּבַרֵי תּוֹרָה בְּעוֹלָם הַזֶּה,

הקדוש ברוך הוא משביעו לעולם הבא וכו'; עין שם. ואמרו (עבודה זרה ב.): 'לעתיד לבוא מביא הקדוש ברוך הוא ספר תורה ומניחו בחיקו ואמר למי שעסק בה, יבוא ויטל שָׁכְרוֹ וְכוּ'; עין שם.

ועל כן מדוע תפול כבר כל כך בדעתך? ומדוע לא תצית את רבנו ז"ל? וזכור תזכור, פי זה חלקך לנצח נצחים, וכשתרגיל את עצמך בדרך הקדוש והנורא הזה - דרך הלמוד של רבנו ז"ל - אז לעולם תהיה עסוק באיזה למוד או תורה נביאים כתובים או משניות, או גמרא או מדרש או שלחן ערוך או זהר הקדוש וכו', ואפלו כשתהיה על הדרך או תשב בחנות, יהיה לך מוכן תורה הקדושה, פי הלא נתברר לך, שרק זה חלקך לנצח נצחים.

והנה יש סבה גדולה מה שבני העולם מתרשלים מלמוד תורה הקדושה - מפאת מדת השכחה, שנטבעה בהרבה בני אדם, ובפרטיות אלו אשר נפלו במקום שנפלו והתלכלכו במה שנתלכלכו, ועל ידי זה קלקלו את מחם וכו', ואי אפשר להם לזכור מה שלמדו, ומאחר ששוכחים

סדר דרך הלמוד

מה שלומדים, נדמה להם, שלריוק יגיעם וטרחתם, ועל כן הם מתרשלים לגמרי, עד שיש הרבה, שכל כף נפלו בשביל זה בדעתם, עד שאין פותחים מקרא, משנה, גמרא, מדרש וכו' וכו' - מרב שברון לבם וקצר רוחם, שהם שבורים בעצמם כחרס הנשבר ומתיאשים לגמרי מחייהם, ומפל שפן וכל שפן שפגם הוצאת זרע לבטלה עוקר את המוח, ועל ידי זה נכנס שכחה באדם, ומזה בא, שפחורים מתיאשים מלמוד, מאחר שתכף ומיד כשלמדו איזה דבר, שוכחים הכל; ובאמת אינו כן, כי איתא בדברי רבנו ז"ל (שיחות הר"ן סימן כו): 'ידע, שלעתיד מזכירין את האדם כל מה שלמד אף אם שכח'; עין שם. ומקורו הוא בשער המצוות להאר"י ז"ל (פרשת ואתחנן) וזה לשונו: 'בענין השכחה אשר באנשים, כי היא נותנת עצלות ותרדמה להמנע מעסק התורה באמרם, כי הנה, חס ושלום, נמצאים יגיעים לריוק ולבטלה, כיון שהכל נשפח מהם וכו' - דע לך וכו', ואף על פי ששוכח מה שלומד, אינו יגע לריוק, חס ושלום, יען כי בעולם הבא ולעתיד

סדר דרך הלמוד לה

לבוא יזכירו לו כל מה ששכח וכו'; עין שם. ובמדרש (קהלת רבה א, לד) איתא: 'זה שפוטה של תורה - שאדם לומד ומשכחה וכו', כי לטובתו אדם לומד תורה ושוכח, שאילו היה אדם לומד תורה ולא שכחה - היה מתעסק בתורה שנים ושלש שנים, וחוזר ומתעסק במלאכתו, ולא היה משגיח בהם לעולם כל ימיו, אלא מתוך שאדם לומד תורה ושכחה, אינו מזיז את עצמו מדברי תורה'; עין שם.

וספר רבנו ז"ל, משל נאה על זה הענין, על הלומד תורה ושוכח, ששכרו אנשים למלאות חביות, והחביות היו נקובים, וכל מה שהיו שופכים לתוך החביות, נשפף לחוץ, והטפשים אמרו: הואיל ונשפף לחוץ, למה לנו ליגע ולמלאות, מאחר שאחר כך נשפף; אבל החכם אמר: מה לי בזה?! הלא פורעין לי על היום, ושכרי לא יקפח מכל יום ויום, כי אני משכר לימים, ומה לי אם נשפף?! כמו כן אף על פי ששוכח למודו, שכרו לא יקפח מכל יום ויום. ובאמת כשהאדם שוכח מה שלומד, אז כשבא ללמד עוד פעם, הוא לומדו בחשק חדש, כי נעשים אצלו

סדר דָּרֶךְ הַלְמוּד

חֲדָשׁוֹת לְגַמְרִי, כְּאֵלוֹ לֹא לְמַדָּם עוֹד בְּשׁוּם פְּעַם. וּבַמְדָּרָשׁ
 (בְּרֵאשִׁית רַבָּה צו, ה): 'מָה דְּגִים הִלְלוּ גְדָלִים בְּמֵיִם'; כִּיִּן
 שְׂיֹרְדַת טַפָּה אַחַת מִלְמַעְלָה - מְקַבְּלִין אוֹתָהּ בְּצַמְאוֹן כְּמִי
 שְׁלֹא טָעְמוֹ טַעַם מֵיִם מִימֵיהֶן, כִּן יִשְׂרָאֵל גְּדָלִין בְּמֵיִם
 בַּתּוֹרָה. כִּיִּן שֶׁהֵן שׁוֹמְעִין דְּבַר חֲדָשׁ מִן הַתּוֹרָה, הֵן
 מְקַבְּלִין אוֹתוֹ בְּצַמְאוֹן כְּמִי שְׁלֹא שָׁמְעוּ דְּבַר תּוֹרָה
 מִימֵיהֶן; עֵינֵי שָׁם. כִּי בְּכֹל פְּעַם נֶעְשִׂים אֲצֵלוֹ חֲדָשׁוֹת
 לְגַמְרִי, וּמָה גַם שְׂאֵף שְׂשׂוּכַח בְּכֹל פְּעַם, עַל יְדֵי רַבּוֹי
 הַחֲזָרָה, שְׂיִזְכָּה לְסִיִּים פְּעַם אַחַר פְּעַם מִקְרָא, מִשְׁנָה, גְּמָרָא,
 מְדָרָשׁ וְכוּ' וְכוּ' - סוּף כָּל סוּף יִזְכָּה, שֶׁהַתּוֹרָה תִּנְתֵּן לוֹ
 בְּמַתְנָה, כְּמוֹ שְׂאֵמְרוּ חֲכָמֵינוּ ז"ל (ירוּשְׁלָמִי הוֹרְיוֹת, פֶּרֶק
 ג, הֵלְכָה ה): 'כָּל אוֹתָן אַרְבָּעִים יוֹם שְׁעָשָׂה מִשָּׁה בְּהַר,
 הִיָּה לוֹמַד תּוֹרָה וּמִשְׁכַּחָהּ, וּבְסוּף נִתְּנָה לוֹ בְּמַתְנָה. כָּל כִּן
 לְמָה? בְּשִׁבִיל לְהַחֲזִיר אֶת הַטְּפָשִׁים' [וּפְרָשׁ בְּפָנֵי מִשָּׁה,
 לְהַחֲזִיר אֶת הַטְּפָשִׁים, שְׂשׂוּכָחִים מֵה שְׂלוּמָדִים, שְׁלֹא
 יֵאמְרוּ: מָה לָּנוּ לִיגַע בְּחַנְּם. וְהַתְּשׁוּבָה מִמִּשָּׁה, שֶׁהִיָּה חוּזֵר
 וְלוֹמַד אֵף שֶׁהִיָּה מְשַׁכַּח עַד לְבִסוּף, שֶׁנִּתְּנָה לוֹ בְּמַתְנָה].

סדר דרך הלמוד

לז

ואמרו (סנהדרין ק' ע"א): 'כל המרעיב עצמו על דברי תורה בעולם הזה, הקדוש ברוך הוא משביעו לעולם הבא, שנאמר (תהלים לו, ט): "ירונן מדשן ביתך, ונחל עדניך תשקם"; והוא על דרך אדם רעב, שאוכל בתאבון ובחשק גדול, וכל מה שהוא רעב יותר, כמו כן אוכל יותר - כמו כן בלמוד התורה צריך להרעיב את עצמו, כאלו עוד לא למד כלל, ובאפן הזה יזכה ללמד בחשק חדש בכל פעם, ועל ידי זה יזכה, שיאיר עליו אורו יתברך מעדנא דנחלא עלאה בעולם הבא, וזה יהיה שעשועיו ושכרו, כי שם בעולם העליון - יזכה להבין כל מה שלא זכה להבין בזה העולם, ומה גם שיאירו עיניו ברזים וסתרי הנסתרות שבהם. ועל כן אסור לפול בדעתו כלל, אם שוכח מה שלומד.

אתה, בני חביבי, התמד פסדרן לסים ולטייל בכל מקומות התורה הקדושה - מקרא, משנה, בבלי, ירושלמי, תוספתא וכל המדרשים וספרי הזהר הקדוש והתקונים ורמב"ם, טור ושלחן ערוך וכו' וכו' - ואף שיש הרבה

סדר דרך הלמוד

עניינים, שאינך מבין, ואתה שוכח - צריך שתדע, ששום דבר לא נאבד, ושם, בעולם העליון, תזכה להשיג הפנימיות שבהם. ואמרו במדרש (קהלת רבה ב, א): רבי חזקיה בשם רבי סימון בר זבדי אמר: פל התורה שאתה למד בעולם הזה, הכול הוא לפני תורה שבעולם הבא, לפי שבעולם הזה אדם לומד ושוכח, אבל לעתיד מה כתיב תמן (ירמיה לא, לב): "נתתי את תורתך בקרבם"; ואמרו במדרש (תנחומא פרשת תבוא): 'אמר רבי אבא: לא היתה התורה צריכה לנתן לישראל בעולם הזה; למה? - שהכל צתידין להיות למדין תורה מפי הקדוש ברוך הוא לעולם הבא - למה נתנה להם בעולם הזה? - שכשאיבדו הקדוש ברוך הוא ללמדם בעולם הבא, יהיו הכל יודעים באיזו פרשה הוא עסוק; לפיכך "אם שמוע" בעולם הזה, "תשמעו" לעולם הבא מפי הקדוש ברוך הוא, עין שם. ואמרו (בילקוט ישעיה, רמז תעט): 'אמר הקדוש ברוך הוא: הוא: בעולם הזה ישראל למדים תורה מבשר ודם, לפיכך משפחין אותה. נתנה על ידי משה שהיה בשר ודם, וכשם

סדר דרך הלמוד

לט

שֶׁבֶשֶׁר וְדָם עוֹבֵר, כֶּף לַמּוֹדוֹ עוֹבֵר, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי כג, ה):
”הִתְעִיף עֵינָיֶךָ בּוֹ וְאִינְנוּ”; אֲבָל לְעֵתִיד לְבוֹא אֵין יִשְׂרָאֵל
לְמַדִּין אֶלָּא מִפִּיּוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה
נד, יג): ”וְכָל בְּנֵיךָ לַמּוֹדֵי ה’”. וְכֵן הוּא אוֹמֵר (ירמיה לא,
לג): ”וְלֹא יִלְמְדוּ עוֹד אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ וְאִישׁ אֶת אַחִיו”,
וְכֹשֶׁם שֶׁהַאֱלֹקִים חַי וְקַיִם לְעוֹלָם, כֶּף לַמּוֹדוֹ, מֵה שְׁלוֹמֵדִים
מִמֶּנּוּ, אֵינָם שׁוֹכְחִים לְעוֹלָם. שֶׁנֶּאֱמַר (עובדיה א, יז):
”וַיִּרְשׁוּ בֵּית יַעֲקֹב אֶת מוֹרְשֵׁיהֶם”, וְאֵין מוֹרְשֵׁיהֶם אֶלָּא
תּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים לג, ד): ”תּוֹרָה צְנָה לָנוּ מֹשֶׁה
מוֹרְשָׁה”.

וְעַל כֵּן אַל תִּפּוֹל בְּדַעְתְּךָ שֶׁאַתָּה שׁוֹכַח, כִּי כֵן צָרִיךְ
לְהִיּוֹת וְכַנְּ”ל, וְאַל תֹּאמֵר, בְּנֵי: ”מֵאַחַר שֶׁיֵּשׁ כָּל כֶּף הַרְבֵּה
לְלַמֵּד, אִם כֵּן מְתֵי אֶזְכָּה לְהַגִּיעַ לְכָל זֶה”, כִּי כִּבֵּר אָמְרוּ
חֲכָמֵינוּ ז”ל (ויקרא רבה יט, ב): ”מִי שֶׁטִּפֵּשׂ אוֹמֵר, מִי
יְכוּל לְלַמֵּד אֶת הַתּוֹרָה: גְּזִיקִין - שְׁלֹשִׁים פְּרָקִים, כְּלִים
שְׁלֹשִׁים פְּרָקִים?; מִי שֶׁפָּקַח אוֹמֵר: הֲרִינִי שׁוֹנֵה שְׁתֵּי
הַלְכוֹת הַיּוֹם, שְׁתֵּי הַלְכוֹת לְמַחֵר, עַד שֶׁאֲנִי שׁוֹנֵה אֶת כָּל

סדר דרך הלמוד

התורה כלה' וכו'; עין שם. וכן הוא במדרש (במדבר רבה יב, יא): 'למה נמשלה תורה בתאנה? - שרוב האילנות: הזית, הגפן, התמרה - נלקטים כאחת, והתאנה נלקטת מעט מעט; וכך התורה: היום לומד מעט, ולמחר - הרבה, לפי שאינה מתלמדת לא בשנה ולא בשנים וכו'; עין שם. ואמרו בספרי (פרשת עקב): 'תלמיד חכם למד שנים שלשה דברים ביום, שנים ושלשה פרקים בשבת שנים ושלש פרשיות; נמצא עשיר לאחר זמן, ועליו נאמר (משלי יג, יא): "וקבץ על יד ירבה". וזה שאומר: היום איני לומד, היום איני שונה, למחר אני שונה (פרוש שדוהף בכל פעם: לא עכשו אלמד, רק לאחר זמן או למחר וכו') - נמצא אין בידו כלום, ועליו הוא אומר (שם י, ה): "נרדם בקציר" וכו'; עין שם.

ועתה, אחי חביבי, בני יקירי, אחרי כל האמת והתמימות והפשטות האלה, ואחרי הישוב הדעת, שתישב את עצמך מה עשית עד עכשו וכו', ואיך נפגם מחך וכו' - ברח לך מכל הדמיונות והשקר והפתויים,

סדר דרך הלימוד

מא

שעוברים עליך, וברח לך אל תוך דלת התורה, כְּאִשׁר הוֹרְנוּ רַבְנוּ ז"ל, בְּתַמִּימוֹת וּפְשִׁיטוֹת גְּמוּרָה - לְלַמַּד תּוֹרָה לְשִׁמָּה לְשֵׁם נְשֻׁמָּתוֹ, וְלֹא בְּשִׁבִיל כְּוִנָּה אַחֲרָת, רַק לְדַבֵּק וְנִשְׁמָתוֹ בּוֹ יִתְבָּרַךְ בְּאַהֲבָה רַבָּה וּתְשׁוּקָה עֲצוּמָה, כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְהַתּוֹרָה - אֶחָד הוּא, וְכִמּוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ ז"ל, בְּמִדְרַשׁ (שְׁמוֹת רַבָּה לַג, א): 'אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל: מְכַרְתִּי לָכֶם תּוֹרָתִי, כְּכִיכּוֹל - נִמְכַרְתִּי עִמָּה, שֶׁנֶּאֱמַר: וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה'; עֵינַי שָׁם. כִּי קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הִיא וְאוֹרֵיתָא חַד הוּא (זֶהַר הַקְּדוֹשׁ, אַחֲרֵי עַג ע"א), כִּי הַתּוֹרָה הִיא הַיְכָלוֹת לְגִלּוּי אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְעַל כֵּן כְּשֶׁלּוֹמַד הַתּוֹרָה בְּאַהֲבָה וּבְתְשׁוּקָה חֲזָקָה - זֶהוּ עֹקֵר שְׁלֵמוֹת הַלְמוּד. וְעֵינַי בְּסִפְרֵי (פְּרָשַׁת עֵקֶב): "לְאַהֲבָה אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם" (דְּבָרִים יא, יג) - 'שָׁמָּא תֵּאמְרוּ: הֲרִינִי אֶלְמַד תּוֹרָה בְּשִׁבִיל שֶׁאֶקְרָא חֲכָם, בְּשִׁבִיל שֶׁאֲשַׁב בִּישִׁיבָה, בְּשִׁבִיל שֶׁאֶאֱרִיךְ יָמִים לְעוֹלָם הַבָּא - תְּלַמּוּד לּוֹמַר: "לְאַהֲבָה אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם" - לְמַד מִכָּל מְקוֹם, וְסוּף הַכְּבוֹד לְבוֹא, וְתַעֲשֶׂה לְעַצְמְךָ שְׁעוּרִים קְבוּעִים בְּמִקְרָא, מִשְׁנָה,

סדר דרך הלמוד

גמרא, מדרש וכו' וכו' ועוד מה שתבחר, ואף שבתחלה יהיה כבוד עליך דבר זה מאד, הן מצד החומר שלך, פי אפה רגיל עד עכשו לדבר דברים בטלים וליצנות ודבורים של מה בכך, ועכשו, כשאתה בא להרגיל את עצמך בתורה ועבודת השם יתברך, והוא הפך טבעך, על כן בא לך הדבר כל כך בקשי וכו', והן מסבת הליצנות מהמתנגדים, שיש על דבר זה מבית ומבחוץ, וכל אחד עם מח עקם אומר דעות וסברות הפוכות, הפך האמת, ועל ידי זה עוקרים, נפשות ממנו יתברך ומהתורה הקדושה.

[ואין כאן מקומו להאריך בזה מה שנעשה ברוב בני הנעורים בדור הזה, שמעמידים משגיחים וראשי ישיבות, אשר אינם ראויים לאתה איצטלא כלל, והם בעצמם עדין לא שמשו כל צרכם, וכל הרוצה לטול את השם - נוטל, ועל ידי זה אין להם שום השגה כלל במה שבחורים צריכים ובאיזה דרך להנהיגם, ומזה בא ויצא, רחמנא ליצלן, מה שבא ויצא, פי הרב בני הנעורים, שאין להם מח והבנה טובה, הולכים בטל וכו', וכל הלמוד הוא

סדר דרך הלימוד

מג

בשכילים לעל כבוד ולמשא, ומזה בא שנפגמים יותר ויותר וכו', כי אין היצר הרע בא אלא בלב פנוי מהתורה, כי מי שבלבו תורה, אין היצר הרע שולט בו, שנאמר (תהלים לז, לא): "תורת אלקיו בלבו לא תמעד אשריו"; וכן משה אמר (דברים יא, יח): "ושמתם את דברי אלה"; וכן דוד אמר (תהלים קיט, יא): "בלבי צפנתי אמרתך למען לא אחטא לך" (עין כל זה בילקוט משלי, רמז תתקמ; עין שם). ומזה בא שכל כף הרבה בני הנעורים בורחים אחר כף מהתורה ומהיהדות, כי לא היה מי שיזריכם כלל, ותמיד היו להם צרות ויסורים, בזיונות ושפיכות דמים מאלו המשגיחים והראשי ישיבות, המשתררים עליהם בחנם על לא דבר, ברציחה וכו'. וכבר אמר רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן סא): שהם אינם יכולים להנחיל את עצמם, מפל שפן איך ינחילו אחרים וכו'?! עין שם.

ולך נא וראה מה שאמר אליהו הנביא (בתנא דבי אליהו רבה, פרק יג) אל ילמד אדם תורה ברבים אלא -

סדר דרך הלמוד

אם פן קרא תורה, נביאים וכתובים, ושנה משנה ומדרש, שגאמר (תהלים קו, ב): "מי ימלל גבורות ה', ישמיע כל תהלתו"; עיין שם. וכן הוא בספרי (פרשת עקב): "כי אם שמור תשמרון את כל המצוה הזאת" (דברים יא, כב) - 'שמא תאמר: הרי אני קורא פרשה קשה ומניח את הקלה; תלמוד לומר (שם לב, מז): 'כי לא דבר רק הוא מכם' - דבר, שאתם אומרים ריקים הוא, לא ריקה היא אלא מכם, כי הוא חייכם וארץ ימיכם, שלא תאמר: למדתי הלכות די לי, תלמוד לומר: כי אם תשמרון את כל המצוה הזאת - כל המצוה. למד מדרש; הלכות ואגדות, וכן הוא אומר (שם ח, ג) "למען הודיעך, כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם" - זה מדרש; "כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם" - אלו הלכות ואגדות. וכן הוא אומר (משלי כז, יא): "חכם, בני, ושמח לבי, ואשיבה חרפי דבר"; ואומר (שם כג, טו): "בני, אם חכם לבך, ושמח לבי גם אני"; עיין שם. ומי זה בדור הזה יכול להתפאר, שזכה לסיים ולטיל ולהיות בכל מקומות התורה הקדושה, עד שיכול ללמד

סדר דרך הלימוד

מה

ברבים, אם לא מי שצית את רבנו ז"ל, ולמד בדרך שלו. ועל פן מי יכול לחגור מתניו לדבר ברבים כשביתו ריק מלחם ושמלה, שהוא כל מיני למודי התורה הקדושה כמו שפתוב (ישעיה ג, ז): "ובביתי אין לחם ואין שמלה, לא תשימני קצין עם" וגו'. ואמרו חכמינו ז"ל (שבת קכ ע"א): "ובביתי אין לחם ואין שמלה" - 'שאין בידי לא מקרא ולא משנה ולא גמרא'; עין שם. האם בשביל שהוא בקי באילו מסכתות וכמה פלפולים וכו' ונקרא כבר גאון וכו', ויכול להנהיג בחורים ולשפף דמם פמים אם אינם יכולים (מצליחים) בבחינה שבוהנים אותם? ! מה אתה יודע מה שעובר על בחורים בעתים הללו וכו' !

ודבר זה נוהג גם בין אנשי שלומנו, שצריכים לידע שאחריות גדולה היא - לדבר עם בני הנעורים ! פי ברגע קל יכול לעקור, חס ושלום, מהשרש וכו'. ועל פן מי שיודע בעצמו נגעי מכאוביו ואינו יכול לדבר עם - יתן פיו בעפר, ואל יחליש דעת נפש אחד מישראל. כי צריך שידע כי בנפשו הוא. ומי שם אותו לשר ומושל - לרדות

סדר דרך הלמוד

ולבזות ולהחליש דעת בניו אהויביו של השם יתברך שהם בני הנעורים? ! ואין כאן המקום להאריך בזה].

על כל פנים, יהיה אף שיהיה, ואפלו עבר עליך כבר מה שעבר, אם תרגיל את עצמך ללמד בדרך רבנו ז"ל בתמימות ובפשטות גמורה - לומר הדברים כסדרן: מקרא, משנה, גמרא, מדרש וכו' וכו', אף שבתחלה אין אתה מבין הכל וכו', אף על פי כן חזר וחזר, אז תזכה להרגיש עולמך בחיך. כי אין עוד נעימות וטוב בעולם כמו למוד תורה הקדושה בתמימות ובפשטות גמורה לשם אל עולם. ואמרו חכמינו ז"ל (זהר חדש רות): 'אם תזכה לאורייתא כל אות ואות יהיה מלאך לעזרך וכו'. ואף שנטמאת כבר במה שנטמאת, ובפרטיות בפגם הברית - הוצאת זרע לבטלה, רחמנא לצלן, אל תסתכל על זה, בני, כלל! כי רבנו ז"ל אמר פעם למוהרנ"ת ז"ל: היודע אתה מה גדל כחה של התורה?! אם אדם יקבע לעצמו ללמד מדי יום ביומו כף וכף וכו', אזי התורה בעצמה תצילנו מן הבויץ (עין שיחות הר"ן סימן יט; חיי

סדר דרך הלמוד

מז

מוהר"ן סימן תקעג). [דו ווייסט דען כח פון די תורה?
אויב א מענטש זאל זיך קובע זיין יעדען טאג צו לערנען
כף וכף וכו', וועט די תורה איהם אליין ארויס שלעפן פון
בלאטע וכו' וכו']. וכמאמר הזהר הקדוש (ח"ג פ' ע"ב):
'לא אתדכי בר נש לעלמין אלא במלין דאורייתא, בגין כף
מילין דאורייתא לא מקבלים טמאה וכו'. ואמר אליהו
הנביא (תנא דבי אליהו רבה פרק יח): 'דברי תורה מקנה
טהרה היא לישראל בכל מקומות מושבותם, בא וראה,
כמה גדולה כחה של תורה, שמטהרת את פושעי ישראל
בזמן שעושים תשובה אפלו מעבודה זרה שפידם, שנאמר
(יחזקאל לו, כה): "וירקתי עליכם מים טהורים וטהרתם
מכל טמאותיכם ומכל גלוליכם" וגו', ואין מים אלא דברי
תורה שנאמר (תהלים יב, ז): "אמרות ה' אמרות
טהורות" וגו'; עין שם.

ובפרטי פרטיות עכשו בעודך בבחירותך, שאין עליך
על פרנסה, אם תגיל עצמך בדרך זה - לחזר הרבה הרבה
פרקים משניות ודפים גמרא וסימני שלחן ערוך וכו' וכו'

סדר דרך הלמוד

ועוד מה שתקבע לעצמך, אז לעולם כבר תהיה רגיל בזה, ועד זקנה ועד שיבה לא תפסיק. ואמרו במדרש (קהלת) רבה יא, יד): "שמח בחור בילדותיך" (קהלת יא, ט) - מי גרם לך להבחר בזנותך? תורה שלמדת בילדותיך וכו'; עין שם. כי רואים בין אנשי שלומנו מי שצית את רבנו ו"ל והרגיל את עצמו לומר הרבה הרבה, על ידי זה זכה במשך חייו לסיים פעמים אין מספר את כל התורה כלה - תורה, נביאים, כתובים, משניות, בבלי, ירושלמי, תוספתא, וכל המדרשים וספרי הזהר הקדוש והתקונים וכו' וכו' - ומרב החזרה הם זוכרים הכל, ואם אפלו יש שלא זכו לזכרון, על כל פנים שם בעולם העליון מחכה עליהם מה שמחכה, אשריהם ואשרי חלקם!

ואמר אליהו הנביא (בתנא דבי אליהו רבה פרק ד): "ולא קם נביא עוד בישראל כמשה אשר ידעו ה' פנים אל פנים" (דברים לד, י) - 'מה אור פנים של מעלה קים לעולם ולעולמי עולמים, כך מאור פניו של משה נכנס עמו לבית עולמו, שנאמר (שם לד, ז): 'ומשה בן מאה

סדר דרך הלימוד

מט

ועשרים שנה במתו לא כהתה עינו ולא נס לחה" ; ולא משה בלבד, אלא כל תלמיד חכם שעוסק בתורה מקטנותו ועד זקנתו ומת, באמת לא מת, אלא הוא עדין בחיים לעולם ולעולמי עולמים, שנאמר (שמואל-א כה, כט): "והיתה נפש אדני צרוּרה בצרור החיים את ה' אלקיך"; מקיש התלמיד חכם הצדיק אל אלקים: מה אלקים יהא שמו הגדול מברך חי וקיים לעולם ולעלמי עולמים, כך תלמיד חכם שעסק בתורה כל ימיו, ומת, הרי הוא בחיים, ועדין עוד לא מת והוא חי לעולם ולעולמי עולמים. והיכן נשמתו? תחת פסא הכבוד; עין שם. ועל כן למה תפל כך בדעתך מה שזה אומר הוא מה שזה לועג ממך?! הלא אתה צריך להסתפל על עצמך, ואין עוד מבין עליך כמו אתה בעצמך, ואתה רואה שפורחים הימים והלילות ואי אפשר לתפסם כלל, ועוד מעט בקרוב ממש כבר תחזור לעלמא דאתי וכו', ועל כן תתישב בעצמך, אם אין לך הבנה כל כך טובה וכו' אתה פטור מלימוד תורה הקדושה?! תרגיל את עצמך ללמד בדרך הנעים של רבנו

סדר דרך הלמוד

1

ז"ל, ואז טוב לך מימי נערותך עד זקנותך, כמאמרם ז"ל (מסכת סופרים פ"ק טז): 'התורה משמרת מכל רע מקטנותו ועד זקנתו ונותנת לו אחרית טוב ותקנה' וכו'; ע"ן שם. ואף שקשה וכבד עליך בתחלה מאד ונדמה לך, שאין זה למוד כלל, אהובי אחי, מקדם שזוכים להרגיש נעימות התורה, צריכים לקבל על עצמו בדרך על. ואמרו חכמינו ז"ל במדרש (דברים רבה ג, ג): 'מה השמן, תחלתו מר וסופו מתוק כף דברי תורה, אדם מצטער בהן בתחלה ועושה בהן אחרית טובה, שנאמר (איוב ח, ז): 'והיה ראשיתך מצער ואחריתך ישגה מאד''. ובאמת בתחלה כמה מיני מרירות עוברים על האדם, שהתורה מרה לו בתחלתו, והטעם - 'כי מרים הם' (שמות טו, כג), מפני שמרגיש את מרירות עוונותיו, ובפרט פגמי הברית שפגם ולכלך את נשמתו, ועכשו כשפא לכבס את הנשמה - מתחיל להרגיש את הכאב, ואלו הספקות הרבים שיש בדבר זה: 'האם זהו למוד?' 'האם זוהי דרך?' אבל כשזוכה להתבונן: 'הלא עד

סדר דרך הלמוד

נא

עכשו עשה מה שעשה, איך יזכה להרגיש תכף ומיד
מתיקות ונעימות התורה?!

ועל כן כשזוכה לסלק דעתו ועושה עצמו כשור לעל
וכחמור למשא' - אז סוף הכבוד לבוא, שיזכה לאהבת
התורה וממש לא ירצה להפרד ממנה כלל, כי ירגיש שזו
חיות נפשו ממש והתורה תכניס בך הכנעה אמתית.
ובפרט שתלמד בדרך רבנו ז"ל ללמד בפשטות - אז
תבטל ממך כל הישות, ותזכה לדבק עצמך באורו ותברך
המלבש באותיות התורה, וכשתזכה לבטול והכנעה
באמת - אז תבוא לדבקות גדולה בנעם הוי"ה ולבקר
בהיכלו (תהלים כז, ד), ויאיר עליך שפע הדעת בהארה
עצומה, ותזכה לאהב את כל אחד מישראל, ולא תהיה
ביזער למדן (למדן קפדן) העוקר את האדם מן העולם
הזה ומהעולם הבא ממש, וגורם קטטות ומריבות עם כל
אחד להראות שהוא אינו יודע כלום והוא אינו בא
לקרסוליו מרב פלפולו וחדודו וכו', ובוטט במי שרק
מוצא, לא כן מי שלומד תורה לשמה - יושב בקרן זוית,

סדר דָּרֶךְ הַלְמוּד

וְשׁוּם בְּרִיָּה לֹא יוֹדַעַת מִמֶּנּוּ, וְזוֹכָה לְסִיּוּם מִסְכַּת אַחַר מִסְכַּת וְכוּ', וּמִטִּיל בְּכָל חֻלְקֵי הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, וְשׁוּם בְּרִיָּה אֵינָה יוֹדַעַת מִמֶּנּוּ, אֲשֶׁרִי לוֹ וְאֲשֶׁרִי חֻלְקוֹ.

וּבִאֲמַת יֵשׁ לְהֶאֱרִיךְ בְּזֶה מְאֹד מְאֹד, וְרֵאוי לְהֶאֱרִיךְ בְּזֶה, כִּי הַתּוֹרָה הִיא חַיִּינוּ וְאַרְךְ יָמֵינוּ, אֵךְ כְּבָר נִתְאַרְךְ, עַל כֵּן אֶקְצֹר. וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, עוֹד חֲזוֹן לְמוֹעֵד, לְהֶאֱרִיךְ בְּדַבּוּרִים טוֹבִים וְרֵאיוֹת בְּרוּרוֹת וְהִתְחַזְּקוֹת עֲצוּמָה לְצִיַּת אֶת רַבְּנוּ ז"ל, וְלֹא לְהַקְשׁוֹת שׁוּם קִשְׁיוֹת עַל זֶה כָּלֵל. וְעַל כֵּן מֵה שֶׁעָבַר עָלַיְךָ עַד עַכְשָׁו - כְּבָר עָבַר, עַל כָּל פְּנִים, קוּם עֲמֵד עַל רַגְלֶיךָ, וּבְרַח לְךָ עַכְשָׁו אֶל הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, וּקְבַע לְעֲצָמְךָ שְׁעוֹר פָּשוּט בְּמִשְׁנֵיּוֹת וּבִשְׁ"ס וּבִאֲרַבְעַת חֻלְקֵי שְׁלֹחַן עָרוּךְ, וְעוֹד מֵה שֶׁתְּבַחַר, וְחֲזוֹר וְחֲזוֹר דְּפִים אַחַר דְּפִים עַד שֶׁתּוֹזֵקָה לְסִיּוּם, וְאִז תִּתְחִיל עוֹד פַּעַם, וְאֵל תִּחְלֹשׁ דַּעְתְּךָ מֵאַחַר שֶׁעָבַר עָלַיְךָ מֵה שֶׁעָבַר כְּבָר כָּל כּוֹ הַרְבֵּה שָׁנִים וְכוּ'. וְעֵדִין לֹא זְכִיתָ לָזֶה, וּמִכָּל שֶׁכֵּן שֶׁעָבְרוּ עָלַיְךָ כַּמָּה שָׁנִים בְּבִטְלָה וְכוּ' - אֵל תִּצְטַעַר וְאֵל תִּחְלֹשׁ דַּעְתְּךָ! כִּי כְּבָר אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ ז"ל בְּמִדְרָשׁ (דְּבָרִים רַבָּה לֵג, ח):

סדר דרך הלמוד

נג

כתיב (דברים לג, ד): "תורה צוה לנו משה מורשה" - אל תקרי מורשה אלא ירשה ירשה היא לישראל לעולם, משל לכן מלכים שנשבה למדינת הים, אפלו לאחר כמה שנים אינו בוש לחזר, מפני שהוא אומר - לירשת אבותי אני חוזר, כך תלמיד חכם, שהוא פורש מן התורה והלך והתעסק בדברים אחרים, אפלו לאחר כמה שנים הוא מבקש לחזר, אינו בוש, מפני שאומר: לירשת אבותי אני חוזר; עין שם. ועל כן יכולים לעשות התחלה על כל פנים מרגע זה.

ויען שכל הקונטרס הזה, נבנה ומיסד על התמדת הלמוד ושמירת הזמן, איך שצריכים לשמר מאד מאד את הזמן היקר, ואין לה אבדה כאבדת הזמן, אשר בשום ממון שבעולם אי אפשר לקנות, וכשבא האדם ליום האחרון מחייו, ובשעה האחרונה היה משלם כל הון דעלמא, שישאר בחיים, ואין מועיל אז כלל כידוע, והיות שעקר הזמן צריכים לנצל על למוד התורה הקדושה ועבודת השם יתברך, כמו שאמרו חכמינו ז"ל במדרש

סדר דָּרָךְ הַלְמוּד

(שׁוֹחֵר טוֹב תְּהִלִּים לט): "מִרְפָּא לְשׁוֹן עֵץ חַיִּים" (משלי טו, ד) - זוֹ הַתּוֹרָה, שְׁנַאֲמַר (שָׁם ג, יח): "עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחְזִיקִים בָּהּ"; מִכַּאֲן אַתָּה לָמַד, שְׁלֹא נָתַן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל אֲלֵא כְּדֵי שְׁלֹא יִהְיוּ עֲסוּקִין בְּלִשׁוֹן הָרַע וְלֹא בְּדַבְרֵי בִטְלָה, וְכֵן דָּוִד אָמַר: מִי רוֹצֵה לְקַנּוֹת הָעוֹלָם הַבָּא? אָמְרוּ לוֹ: וּמִי יוֹכֵל לְקַנּוֹתוֹ? אָמַר לָהֶם: בְּזוּל, שְׁנַאֲמַר (תְּהִלִּים לד, יד): "נִצַּר לְשׁוֹנֵךְ מִרַע"; עֵיִן שָׁם. עַל כֵּן הָאֲרַכְתִּי כִּאֲן אֹדוֹת לַמּוֹד תּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, וְלִמֵּי שֵׁישׁ מִחַ בְּקִדְקִדּוֹ יִבִּין וַיִּוְדָה, שְׁדָרָךְ רַבְּנוּ ז"ל הִיא הָאֲמִת, וְהוּא קָל וְנָעִים, עַל כָּל פָּנִים הַשׁוֹמֵעַ יִשְׁמַע וְהַחֲדֵל יִחְדַּל, וְאֲנַחְנוּ נִפְשָׁנוּ הַצְּלָנוּ, וְטוֹב לְהוֹדוֹת לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל כָּל הַחֶסֶד חֲנֻם שֶׁעָשָׂה עִמָּנוּ, חֲבָלִים נָפְלוּ לָנוּ בְּנְעִימִים.

סדר דרך הלמוד

נה

התעוררות ללמוד שלחן ערוך

רבינו ז"ל הזהיר על למוד הפוסקים מאד מאד, יותר מכל הלמודים. ואמר, שראוי ללמד כל הארבעה שלחן-ערוך כלם מראשם עד סופם כסדר, אם יכול ללמד כל הארבעה שלחן-ערוך עם כל הפרושים הגדולים - מה טוב! ואם לאו, על כל פנים ילמד כל הארבעה שלחן-ערוך הקטנים [מחבר רמ"א, באר היטב] (שהיה נדפס אז בכרכים קטנים), והוא תקון גדול מאד, פי על ידי חטאים נתערב טוב ורע, ועל ידי למוד פוסק שמברר הפשר והפסול, המתר והאסור, הטהור והטמא, על ידי זה נתברר ונפרש הטוב מן הרע. ואמר: שכל איש ישראלי מחיב ללמד בכל יום ויום פוסקים ולא יעבר. ואף אם הוא אנוס ואין לו פנאי, ילמד על כל פנים איזה סעיף 'שלחן-ערוך' באיזה מקום שהוא, אפלו שלא במקומו שהוא עומד עתה

סדר דרוך הלמוד

בשִׁלְחַן-עָרוּף. כִּי צָרִיךְ לְלַמַּד אֵיזָה דִּין בְּשִׁלְחַן-עָרוּף, בְּכָל יוֹם וַיּוֹם כָּל יְמֵי חַיָּיו. וּכְשֶׁאֵינוֹ אָנוּס - יִלְמַד כַּסְדָּר כָּל הָאַרְבָּעָה "שִׁלְחַן עָרוּף" מִדֵּי יוֹם בְּיוֹמוֹ וּכְשֶׁיִּגְמֹר וַיִּסֵּים הָאַרְבָּעָה "שִׁלְחַן עָרוּף" יַחֲזֹר וַיִּתְחִיל לְלַמְּדֵם כַּסְדָּר. וְכֵן יִנְהַג כָּל יְמֵי חַיָּיו (עֵינֵי שִׁיחוֹת הַר"ן סִימָן כט).

וְהִנֵּה מִבְּאֵר בְּלִקְוֵטֵי מוֹהֲר"ן (חֶלֶק א' סִימָן ח): 'כִּי יֵשׁ אַרְבָּעָה יְסוּדוֹת אֵשׁ, רוּחַ, מַיִם עָפָר; וְלִמְעַלָּה בְּשָׂרָשָׁם הֵם אַרְבַּע אוֹתִיּוֹת הַנּוֹי"ה, וְלִמְטָה הֵם מְעַרְבִים טוֹב וָרַע [וְעַקֵּר עֲבוּדַת הָאָדָם - לְהַפְרִיד וּלְהַפְרִישׁ וּלְהַבְדִּיל וּלְבַטֵּל הָרַע מִן הַטוֹב בְּאִפְן שְׂיֵאִיר בּוֹ תְּמִיד אַרְבַּע אוֹתִיּוֹת הַנּוֹי"ה]. וְלִבּוֹא לָזֶה - לְהַפְרִישׁ וּלְהַבְדִּיל וּלְבַטֵּל הָרַע מִהַטוֹב - הוּא עַל יְדֵי תוֹרָה וּתְפִלָּה, וְלִמּוּד הַתּוֹרָה יִהְיֶה לְלוֹן לְעִמְקָהּ שֶׁל הַלְכָה, הֵינּוּ לִמּוּד פּוֹסְקִים, כִּי יֵשׁ בְּהַתּוֹרָה אַחִיזַת הַטוֹב וְהָרַע, שְׂנֵאָחֲזִין מִבְּחִינַת אֶסוּר וְהֵתֵר, טָמֵא וְטָהוֹר, כָּשֵׁר וּפְסוּל, שְׂיֵשׁ בְּהַתּוֹרָה, וְכָל זְמַן שְׂאֵינוֹ מְבַרֵר הַהֲלָכָה, הוּא מְעַרְב טוֹב וָרַע, וְעַל כֵּן אֵינוֹ יְכוּל לְהַפְרִישׁ וּלְבַטֵּל הָרַע מִהַטוֹב, וְהוּא בְּבַחֲבִינַת (מְשָׁלֵי יא, כז): "וּדְרָשׁ רַעָה תְּבוֹאֲנוּ"; עַד

סדר דרך הלמוד

נז

אשר הוא מעין ומברר הפסק הלכה ומברר האסור והמתיר וכו', ודיינו על ידי למוד פוסקים, אזי מפריש הטוב מהרע; עין שם.

וכתב מוהרנ"ת ז"ל (בלקוטי הלכות פסח הלכה ד'):
ידוע, שעקר גלות מצרים היה לתקן חטא אדם הראשון,
שפגם בעץ הדעת טוב ורע, שבשביל זה היה עקר הגלות,
שאז נתערב הכל טוב ורע, הן בכלליות העולם והן
בפרטיות בכל אדם, שנתערב דמיו ויסודותיו, שאחד
מתגבר על השני וכו', ומתגבר חמרו העב והמגשם וכו',
שמשם נמשך מוחין דקטנות וכו', והגאלה הייתה בזכות
התורה, כמו שכתוב (שמות ג, יב): "בהוציאך את העם
ממצרים תעבדון את האלקים על החר הזה", שאז האיר
עליהם שעשוע עולם הבא, שהם הלכות התורה, פי
ההלכות שזוכין ללמד, בפרט מי שזוכה לחדש בהן, זה
בחינת שעשוע עולם הבא, בבחינת (נדה עג ע"א): 'כל
השונה הלכות בכל יום מבטח לו שהוא בן עולם הבא', פי
שנתיחדש הלכה, נתיחדש שכל וידיעה, והדעת הוא עקר

סדר דָּרֶךְ הַלְמוּד

שְׁשׁוּעַ עוֹלָם הִבָּא (עֵין לְקוּי מוֹהַר"ן חֶלֶק ב' סִימָן ב'), וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְאוֹרִינְתָא חַד הוּא (זֶהר הַקְדוּשׁ אַחְרֵי עַג ע"א). וְעַל כֵּן כָּל מַה שְׁמַמְשִׁיכִין עַל עֲצָמָן הַלְכוֹת הַתּוֹרָה - מְמַשִּׁיכִים עַל עֲצָמָן נַעַם עֲרֻבוֹת הָעוֹלָם הִבָּא, שֶׁהוּא הַשְּׁגָת אֱלֻקוֹת, כְּמוֹ שְׁאֲמָרוּ חֲכָמֵינוּ ז"ל (שְׁמוֹת רַבָּה לַג, א): אָמַר הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל: מְכַרְתִּי לָכֶם תּוֹרָתִי, כְּבִיכּוֹל נִמְכְּרָתִי עִמָּה, שְׁנֹאֲמַר (שְׁמוֹת כה, ב): "וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה"; עֵין שָׁם.

אַךְ בְּעוֹד הַיּוֹתֵם בְּמַצְרִים בְּקִשֵׁי הַשְּׁעָבוּד, נֶאֱמַר בָּהֶם (שְׁמוֹת א, יד): "וַיִּמְרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם בְּעַבְדָּה קָשָׁה בְּחַמֵּר וּבִלְבָנִים", וְדָרְשׁוּ עַל זֶה חֲכָמֵינוּ ז"ל (זֶהר הַקְדוּשׁ ח"ג קנ"ג ע"א): "בְּעַבְדָּה קָשָׁה" - בְּקִשְׁיָא. "בְּחַמֵּר" - בְּחַמְרָא דְשִׁמְעֵתָא; "וּבִלְבָנִים" - בְּלִבּוֹן הַלְכָתָא, דְּהֵינּוּ שְׁעוֹד לֹא זְכוּ לְבְרוּר הַלְכָה, וְהָיָה הַכֹּל מְעַרְב - טוֹב בְּרָע וְרַע בְּטוֹב, שְׁזָהוּ עֵקֶר הַגְּלוּת הַמְרָה, כִּי בְּאֵמַת הַתּוֹרָה הִיא טוֹב, כְּמוֹ שְׁפָתוּב (מְשָׁלִי ג, יד): "כִּי טוֹב סַחְרָה" וְגו'; וּכְתִיב (שָׁם ד, ב): "כִּי לָקַח טוֹב נִתְתִּי לָכֶם, תּוֹרָתִי אֶל תַּעֲזוּבוּ" וְגו'.

סדר דרך הלמוד

נט

והשם יתברך הוא טוב, כמו שפתיב (תהלים כה, ח):
"טוב וְיֵשֶׁר ה' וְגו'"; וכתיב (שם לד, ט): "טַעֲמוּ וּרְאוּ, כִּי
טוֹב ה' וְגו'"; וכתיב (שם קמה, ט): "טוֹב ה' לְכָל וְגו'";
וְזֶהוּ עֵקֶר עֲבוֹדָתְנוּ בְּהִלְכוֹת הַתּוֹרָה - לְגִלוֹת וּלְמַצֵּא
אֱלֹקוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ מִפְּרִטֵי הַבְּרִיאָה, כִּי נִקְרְאת הַתּוֹרָה 'אוֹר',
שֶׁהִיא מְאִירָה לְאָדָם מֵהַיַּעֲשֶׂה, וּלְפִי שֶׁהַתּוֹרָה מְלַמֶּדֶת אֶת
הָאָדָם כִּי צָד יַעֲשֶׂה רְצוֹן הַמְּקוֹם, לְפִיכֵן שָׂכַר הַתְּלָמוּד
גָּדוֹל (בַּמְדַּבֵּר רַבָּה יד, כב). וְאֵז בְּמַצְרִים, שֶׁהָיָה עֲדִין קִדְּם
קִבְּלַת הַתּוֹרָה, וְלֹא זָכוּ לְבִרּוֹר וּלְפִסְקֵי הַלְּכָה, עַל-כֵּן הָיְתָה
אֵז אַרְיֶכֶת הַגְּלוּת, וְנִתְמַרְרוּ חַיֵּיהֶם מִקְּשֵׁי הַשְּׁעָבוּד וּרְחוּקִים
מִמְּנוּ יִתְבָּרַךְ, כִּי פָרְעָה הָיָה אֲחֻז בָּהֶם בְּתַלְקָף גָּדוֹל, כִּי
פָרְעָה הוּא אַחֲרֵי הַדַּעַת, וְהָיָה יוֹנֵק מֵהַמַּחֲזִין, וְלֹא הִנִּיחַ אֶת
הַמּוֹחִין לְצֵאת וּלְהַתְּגַלּוֹת, כַּמּוּבָא בְּפִתְּבִים. הִינּוּ שֶׁהָיָה
תּוֹפֵס אֶת הַמַּחֲזִין וְהַדַּעַת, וְלֹא הִנִּיחַ אֶת הַדַּעַת לְהַתְּפַשֵּׁט
שְׂיֻכַּל לְבִרּוֹר וּלְלַבֵּן הַהִלְכָה לְמַצֵּא אֱלֹקוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי הָיָה
מְבַלְבֵּל אֶת הַדַּעַת בְּקִשְׁיוֹת.

סדר דרך הלמוד

אך השם יתברך הפליא חסדו עמנו, והאיר על ישראל
ההארה מקבלת התורה, שהוא שעשוע עולם הבא, שאז
פסקה זהמתן (שבת קמו ע"א), וזכו לצאת משם, עד שזכו
לקבלת התורה, שהיא המשכת המוחין - ברור הלכה,
לידע איך ללכת ולהתנהג בכל דבר מפרטי עסקי העולם
הזה, ולקשרו וליחדו אליו יתברך, ולמצא אלקותו יתברך
בכל דבר ודבר מכל פרטי הבריאה, ועל פן ה'לכיה'
ראשי תבות (תהלים ק, א): ה'ריעו ל'הוי"ה פ'ל ה'ארץ;
הינו שעל ידי הלכות התורה מהפכים ועושים מגשמיית
רוחניות, פגון צמר לציצית, ועורות בהמה לתפלין
ולמזוזה, וספר תורה וקנן לשופר וכו', שאז על ידי
הלכות התורה כל הארץ שרה ומריצה להוי"ה, כי נתגלה
אשר אין בלעדיו יתברך כלל, וזהו עקר תקון אדם
הראשון ותקון כל העוונות - פשזוכים לברר לעצמו
ההלכה הברורה לקיים רצונו יתברך, שאז נתברר הטוב
מהרע, כי על ידי קיום התורה "הטוב" שהוא אורו יתברך,
נשאר. ו"הרע" שהיא הסתרת אורו יתברך נופל ונתבטל.

סדר דרך הלימוד

סא

ועל כן הזהיר רבנו ז"ל כל כף על לימוד הלכות, כי זה עקר תקון חטא אדם הראשון - לברר לעצמו ההלכה, והם כלל כל התקונים של כל החטאים, ועל כן אמרו חכמינו ז"ל (מכילתא בשלח): "ושמרת כל חקיו" (שמות ו, כו): אלו הלכות. וכן אמרו (תוספתא סוטה פ"ק ח' הלכה יג): "ובנית ביתך" (משלי כד, כז) - אלו הלכות. פי ברור ופסקי הלכות הם חקיו יתברך, וביתו צריך להיות בנוי ומיסד על פי ההלכה, הינו שכל ימי חייו לא יצא מדרך התורה. ועין בלקוטי מוהר"ן (חלק ב' סימן כא): 'כשמחדשים חדושי תורה וכו', צריך להעמיד אנשי חיל, להעמידם לפניהם ולאחריהם, כדי שלא יקרב זר, וזה נעשה על ידי לימוד הפוסקים, שצריך ללמד פוסקים קדם החדוש שמחדש ואחר כך. וכתוב על זה בספר 'שפת הנחל', שהפונה היא, מי שעוסק לחדש חדושי דאורייתא, צריך תמיד לאחז בשלחן-ערוך, וכל מה שיחדש, צריך שיראה, שלא תהיה סתירה, חס ושלום, נגד השלחן-ערוך, אפלו כהוא זה, וכן לא יבון לחדש ולהמציא איזו הלכה

סדר דרך הלמוד

חדשה, כמו שאמר רבנו ז"ל (עין חיי מוהר"ן סימן קצד):
 שהיצר הרע גדול אצל הלומדים לחדש הלכה חדשה,
 ומזה יוצאים קלקולים רבים, שכל אחד בונה במה
 לעצמו, עד שנתרבה מחלקת בישראל.

ועל כן אלו העוסקים בחדושין דאורייתא, צריך שיראו
 להעמיד את השלחן-ערוף מלפניהם ומלאחריהם, הינו
 שלא יזוזו כלל מהשלחן-ערוף. ועקר החדושים צריך
 להיות לחדש את האדם - לחזקו ולאמצו ולהרימו, שיזכה
 לקיים את השלחן-ערוף, ויזכה להתקרב באמת אליו
 יתברך, ואז, כשישים את השלחן-ערוף מלפניו ומלאחריו,
 אז ילך לבטח. וקל להבין, כי האנשי חיל עומדים עם
 הפלי זין [עין באבות דרבי נתן (פרק כט): 'כל מי שאין
 בידו הלכות, זה גבור ואינו מזין, עין שם]. ועין בלקוטי
 מוהר"ן (חלק א' סימן רפו): שעל ידי למוד הפוסקים
 זוכים להיות מלך ומושל בארץ, ואז יכולים להעמיד
 ולהקים את השערים שטבעו בארץ, וכנ"ל, שעל ידי למוד
 הלכות נעשה בחינת (תהלים ק, א): "הריעו לה' כל

סדר דרך הלמוד

סג

הארץ", כי מברר הטוב מהרע ומגלה שאין בלעדיו תברך כלל, והכל לכל אלקותו ותברך.

והנה לזכות לזה, שיוכל ללון בעמקה של הלכה, הוא על ידי תפלה, כי משם נמשך השכל (עין לקוטי מוהר"ן חלק א' סימן ח), וזה מה שהזהיר רבנו ז"ל, גם כן, הרבה מאוד מאד להתבודד עמו ותברך ולהיות רגיל ליחד לעצמו מקום מיוחד, שאין שם בני אדם, ויספר לפניו ותברך את כל לבו ואת כל מה שעובר עליו בפרכי פרכיות, ויבקש ויתחנן אליו ותברך וידבר עמו ותברך, כאשר ידבר איש עם רעהו והבן אל אביו. ובפרוש אמר (לקוטי מוהר"ן חלק ב' סימן ק): 'שמקטן ועד גדול אי אפשר להיות איש כשר באמת כי אם על ידי התבודדות'; עין שם - שיהיה רגיל לפרש שיחתו ולדבר עמו ותברך בתמימות ובפשטות גמורה, ויבקש ויתחנן ממנו ותברך, שישכח לקיים את התורה, שמעלת זה הענין עולה למקום גבוה ונורא מאוד מאד, ומעלה שעשועים גדולים כאלו למעלה, אשר עוד לא עלו שעשועים כאלו מימות עולם (לקוטי

סדר דרך הלמוד

מוהר"ן חלק ב' סימן כה). אף לא כל אחד זוכה לזה, פי דבר זה תלוי בַּאמונה ברויה ומזככת לידע אֲשֶׁר אין שום מציאות בלעדיו יתברך כָּלֵל, והוא יתברך עומד על ידו, פי בכל תנועה ותנועה - שם אלופו של עולם ממש. פי הכל לכל - אלקות גמור, רק נתלבש בלבושים אלו אשר למראה עינינו.

וזוהי המחלקת בין שני היצרים (עין לקוטי מוהר"ן חלק א' סימן סב): 'היצר הטוב מכניס אמונה בלב האדם - להאמין בו יתברך, והיצר הרע מכניס כפירות ואפיקורסות וספקות בלב האדם, ובאמת אם היה יודע ידיעה בלב שלם ש'מלא כל הארץ כבודו' (ישעיה ו, ג), והקדוש ברוך הוא עומד בשעת התפלה ושומע התפלה, ודאי היה מתפלל בהתלהבות גדולה, והיה מדקדק מאד לכוון את דבריו [ועין בגמרא (סנהדרין כב ע"ב): 'המתפלל צריך שיראה עצמו כאלו שכינה כנגדו, שנאמר (תהלים טז, ח): שויתי ה' לנגדי תמיד'; עין שם]. ובשביל שהאדם אינו יודע זאת ידיעה בלב שלם, בשביל זה אינו מתלהב כל כך

סדר דרך הלימוד

סה

ואינו מדקדק כל כף, וכל אחד לפי מעוט שכלו וידיעתו
כן התלהבותו ודקדוקו, והידיעה היא מהיצר הטוב
שבלב, והסתרת הידיעה היא מהיצר הרע שבלב, והסתרת
הידיעה הן הן האפיקורסות וקשיות, שהיצר הרע מקשה
את לבו לפול ברעה (משלי כח, יד).

והתקון לזה המחלקת שבלב - לתקן אותו בפרשו, הינו
כי עקר התהוות מחלקת היצר הרע, פרשו מן המחלקת
שבקדשה כשהשתלשלה מן דרגא לדרגא, עד שנשתלשל
למטה נתהוה ממנו מחלקת היצר הרע, בבחינת (הושע י,
ב): "חלק לבם"; ומטיל בו אפיקורסות ומסתיר ממנו
שבילי השכל, אשר אינו יודע להשיב, ומחלקת שבקדשה
היא מחלקת תנאים ואמוראים שבגמרא, שזה אוסר וזה
מתיר, ומהשתלשלותם למטה נתהוה ממנו מחלקת היצר
הרע, וכשמתקן את המחלקת שבקדשה, אזי ממילא
נתבטל מחלקת היצר הרע, כי אין אחיזתו אלא משם,
ותקון המחלקת שבקדשה הן הלכות פסוקות, כי פסק
הלכה הוא השלום וההכרעה של מחלקת התנאים

סדר דרך הלמוד

והאמוֹרָאים, ועל ידי למוד הפוסקים הוא נתקשר להשלוֹם שבקדוֹשה, ומתקן המחלקת שבקדוֹשה, ואז נתבטל מחלקת היצר הרע שבלבו, ואז יכול לעבד את השם בכל לבו - בשני יצרים, ונפתחו לו שערי השכל וכו'. וזה פרוש (תהלים קיט, ז): "אודך בִּישׁר לִבִּי בְלִמְדֵי מִשְׁפָּטֵי צְדָקָה". לִבִּי דִּיקָא, בְּשֵׁנֵי יִצְרִין, אִימְתִי? כִּד לְמַדֵּי מִשְׁפָּטֵי צְדָקָה - הִיגוּ עַל יְדֵי לְמוּד הַפּוֹסְקִים; עֵץ שָׁם. כִּי בָזָה שְׁלוֹמֵי פּוֹסְקִים, שֶׁהוּא "מִשְׁפָּטֵי צְדָקָה", עַל יְדֵי זֶה זוֹכָה לִישׁוּרוֹת לֵב, וְאִין לוֹ שׁוֹם קְשִׁיוֹת עָלָיו יִתְבָּרַךְ.

כִּי עַל יְדֵי לְמוּד שְׁלַחַן-עֲרוּךְ נִתְיָשֵׁר לִבִּי מְכַל הַעֲקָמִימוֹת וְזוֹכָה לְהַמְשִׁיךְ עַל עֲצֻמוֹ עֲרֻבוֹת נַעַם זֵיו שְׂכִינַת עִזּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְעַל יְדֵי זֶה זוֹכָה לְהַתְפַּלֵּל וּלְדַבֵּר עִמוֹ יִתְבָּרַךְ כִּי זֶה תְּלוּי בָּזָה, הִיגוּ שְׁלַחַן עֲרוּךְ וְהַתְּבוּדוֹת - "שֶׁהֵם שְׁנֵי יְסוּדוֹת חֲזָקִים בְּחִסְדוֹת בְּרִסְלָב", שֶׁעֲלֵיהֶם הִרְבָּה רַבְּנוֹ ז"ל, לְדַבֵּר וּלְבַקֵּשׁ אֶת אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ וְאֶת כָּל יִשְׂרָאֵל, שִׁיזְכוּ לְקִיָּמָם בְּכָל יוֹם, לְלַמֵּד שְׁעוֹר כְּסִדְרָן בְּשְׁלַחַן-עֲרוּךְ וּלְהַתְּבוּד עִמוֹ יִתְבָּרַךְ וּלְדַבֵּר וּלְפָרֵשׁ כָּל

סדר דרך הלמוד

10

שיחתו וְכֵן מֵה שְׁעוֹבֵר עָלָיו לְפָנָיו יִתְבַּרֵּךְ. וְכֵן מֵה שֶׁהָאָדָם זוֹכֵה לְבְרִיחַ בְּכֹל פֶּעַם אֵלָיו יִתְבַּרֵּךְ וּמִדְבַר עֲמוֹ יִתְבַּרֵּךְ בְּלִשׁוֹן שְׂרָגִיל בָּהּ בְּתַמִּימוֹת וּבְכַפְשִׁיטוֹת גְּמוּרָה, כְּמוֹ כֵן גִּזְדַּבְּרָה מוֹחוֹ וְדַעְתּוֹ, וְזוֹכֵה יוֹתֵר לְלוֹן בְּעִמְקָהּ שֶׁל הַלְכָה, וְנִתְיָשֵׁב לוֹ כֹּל הַקְּשִׁיּוֹת בְּכִלְלִיּוֹת וּבְכַפְרִיּוֹת וּבְכַפְרִיּוֹת, הֵן שְׂאִין לוֹ קְשִׁיּוֹת עָלָיו יִתְבַּרֵּךְ, וְיוֹדֵעַ פִּי "צְדִיק וְיִשְׂרָאֵל הוּא" (דְּבָרִים ל"ב, ד), וְהֵן שְׂאִין לוֹ קְשִׁיּוֹת בְּתוֹרָה, פִּי הַהֲלָכָה בְּרוּרָה לְפָנָיו, וְהֵן שְׂאִין לוֹ קְשִׁיּוֹת עַל שׁוֹם בַּר יִשְׂרָאֵל, וְאֵינוֹ מְבַלְבֵּל אֶת עֲצָמוֹ מִשׁוֹם בְּרִיָּה שֶׁבְּעוֹלָם, יִהְיֶה אִיךָ שִׁיְהִיָּה, רַק לְבוֹ וְדַעְתּוֹ מְקַשְׂרִים בּוֹ יִתְבַּרֵּךְ, פִּי (עֵין לְקוּטִי הַלְכוֹת כְּלָאֵי בְּהֵמָה הַלְכָה ד): עַל יְדֵי לְמוּד הַלְכוֹת הַתּוֹרָה שֶׁנִּבְנְהָ עַל פִּי שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת שֶׁהַתּוֹרָה נִדְרָשֶׁת בָּהֶם - עַל יְדֵי זֶה מִמְּשִׁיכִים עַל עֲצָמָן הָאָרֶז מֵהֵי"ג מִדּוֹת הַרְחָמִים, שֶׁשָּׂם נִתְגַּלָּה אַחַדוֹת הַפְּשׁוּט, לִידַע כִּי הַכֹּל אֶחָד, וְהַיְוִ"ה הוּא הָאֱלֹקִים, וְאֵין כָּאֵן שׁוֹם מִחֲלָקֶת כָּלֵל, כִּי הוּא יִתְבַּרֵּךְ, כְּבִכּוֹל, מִחֲבַר וּמִיַּחַד שְׁנֵי הַפְּכִים בְּנוֹשֵׂא אֶחָד, כִּי הוּא "עוֹשֶׂה שְׁלוֹם

סדר דרך הלמוד

במרומי"ו, בין שני הפכים ממש, כמו שאמרו חז"ל (חגיגה יב ע"א): 'מאי שמים? ששם אש ומים. מלמד שטרפן הקדוש ברוך הוא זה בזה ועשה מהן רקיע'; עין שם. וכן הוא במדרש (בראשית רבה ד, ט): 'נטל הקדוש ברוך הוא אש ומים ופתכן זה בזה, ומהן נעשו שמים'; עין שם.

ועל כן מסיימים השלש עשרה מדות שהתורה נדרשת בהן במדה זו של 'שני פתובים המכחישים זה את זה עד שיבוא הפתוב השלישי ויכריע ביניהם', כי זהו עקר התקון של השלש עשרה מדות שהתורה נדרשת בהן, שהן בחינת הלכות התורה להמשיך על עצמו אורות משלש עשרה מדות הרחמים, להמשיך אחדות הפשוט ושלום בכלליות ובפרטיות וכו'. כי כל הקשיות והשנויים שיש בתורה וכל המחלקת דקדשה שיש בין תנאים ואמוראים ובין צדיקים וכשרים אמתיים - הכל כדי לגלות, שכל הפעלות המשתנות נמשכות מאחד הפשוט יתברך, כי כל הפעלות המשתנות שבכל הבריאה, כלן נמשכות מאותיות

סדר דרך הלימוד

טט

התורה, כידוע, וכמו שכל אות יש לה תמונה משנה מחברו, וכן צרופי התבות משנים כל אחד מחברו, כמו כן נמשכין כל הברואים המשנים כל אחד ואחד מחברו, אבל באמת כל אותיות ותבות ופרשיות וכו' שבתורה, שמשנות כל אחת מחברו, דיקא על ידן מפירים ויודעים אותו יתברך, פי בשביל זה נתנה התורה - כדי להפיר את מי שאמר והיה העולם, פי אורייתא שמא דקודשא בריך הוא (תקוני זהר תקון י'). ואי אפשר לדעת מאחדותו הפשוטה יתברך, פי אם על ידי התורה הזאת דיקא, שנתלבשה באותיות ודבורים אלו, ומחמת שבזה העולם אי אפשר להבין בשלמות דרכי התורה, על כן נדמה כמה פעמים, שיש אלו שנויים וקשיות בתורה כגון 'שני כתובים המכחישים זה את זה', שקדם שפא הכתוב השלישי המכריע, נדמה לנו, כאלו היה, חס ושלום, איזה שנוי בתורה, וכן כתוב אחד אומר (שמות יג, ו): "שבעת ימים תאכל מצת", וכתוב אחד אומר (דברים ז, ח): "ששת ימים וכו', וכן הרבה. וכל זה מחמת מעוט שכלנו, שאין

סדר דרך הלמוד

אנו מבינים דרכי התורה על ברנן, על כן חמל עלינו השם יתברך ומסר לנו את דרכי התורה על ידי החכמים לדרךשה בשלש עשרה מדות, שעל ידי זה הם מישבים כל השנויים ומכריעים בין הפתובים המכחישים זה את זה, ועל ידי זה נמשכת עלינו דעת לידע ולהאמין, שכמו שהתורה כלה אחד אף על פי שלפי קטנות שכלנו היו לנו כמה קשיות ושנויים בתורה, כמו כן כל השנויים שבעולם, שהם כל הפעלות המשתנות - כלם אחד בשרשן, כי כלם נמשכין מאחד הפשוט יתברך, רק שאי אפשר להבין זאת בשכלנו; עין שם. וזוהי מעלת למוד שלחן ערוך, שהוא הלכה, שנקרא "דבר הנו"ה", כמו שאמרו חז"ל (שבת קלח ע"ב): "דבר ה'" (עמוס ח, יב) - זו הלכה.

ובפרט כשזוכה גם לדבק את עצמו אליו יתברך על ידי תפלה והתבודדות, שאז ממשיך את השם יתברך אליו, כמו שאמרו חז"ל (ספרי פרשת נשא): "ישא ה' פניו אליך" (במדבר ו, כו) - 'בשעה שאתה עומד להתפלל, פי התפלה היא המשכת אורו יתברך למטה', כידוע. ואז,

סדר דרך ה'למוד

עא

כְּשֶׁהֵשֵׁם יתְּבַרַךְ עִמּוֹ, אִזּוֹ זֹכָה לְבָרַר הֵיטֵב אֶת הַהֲלָכָה;
וְכִמּוֹ שְׁאֲמְרוּ חַז"ל (סְנֵהֲדָרִין צג ע"ב): "וְהָ עִמּוֹ"
(שְׁמוּאֵל-א יח, יד) - שֶׁהֲלָכָה כְּמוֹתוֹ, הֵינּוּ בְּזֶה שְׁמִמְשִׁיכִים
אֶת הַשֵּׁם יתְּבַרַךְ עִמּוֹ, עַל יְדֵי זֶה זֹכִים לְכוֹן אֶת הַהֲלָכָה,
וְעַל כֵּן נֶאֱמַר זֹאת בְּיוֹתֵר אֶצֶל דָּוִד (כְּמוֹבָא שָׁם בְּגִמְרָא), כִּי
הוּא עָסַק הַרְבֵּה בַתְּפִלָּה, וְעַל יְדֵי זֶה הִמְשִׁיךְ אוֹתוֹ יתְּבַרַךְ
אֵלָיו, וְעַל כֵּן זָכָה שֶׁהוֹי"ה עִמּוֹ - הֲלָכָה כְּמוֹתוֹ. וּבִקְאֻמַּת
לְזִכּוֹת לָזֶה, שֶׁהוֹי"ה יִהְיֶה עִמּוֹ וְהֲלָכָה תִּהְיֶה כְּמוֹתוֹ, זֶה
תְּלוּי כְּפִי יִגִיעָתוֹ וְטִרְחָתוֹ בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם יתְּבַרַךְ בַּתּוֹרָה
וּבַתְּפִלָּה בְּאֻמַּת לְאֻמָּתָהּ, בְּלִי שׁוּם פְּגִיחָה וְכוֹנְנָה עֲצָמִית, כִּי
(לְקוּטֵי הַלְכוֹת תַּלְמוּד תּוֹרָה הֲלָכָה ג'): צָרִיךְ לַעֲמֹל
בַּתּוֹרָה בִּיגִיעָה גְּדוֹלָה, כְּמוֹ שְׁאֲמְרוּ חַז"ל (בְּרִכּוֹת סג ע"ב)
עַל הַפְּסוּק (בְּמִדְבָר יט, יד): "אָדָם כִּי יָמוּת בְּאֹהֶל" - אִין
הַתּוֹרָה מִתְקַיְמַת אֵלָא בְּמִי בְּמִמִּית אֶת עֲצָמוֹ עָלֶיהָ, וְכִמּוֹ
שְׁפָתוֹב (וַיִּקְרָא כו, ג): "אִם בְּחֻקְתִּי תִלְכוּ"; וּפְרַשׁ רַש"י:
עַל מְנַת שֶׁתִּהְיֶה עֲמִלִים בַּתּוֹרָה - עֲמִלִים דִּיקָא, וְעַקֵּר הָעֲמֵל
וְהִיגִיעָה שְׁצָרִיכִים לַעֲמֹל וְלִהְתִּיגַע הַרְבֵּה בַּתּוֹרָה, הוּא רַק

סדר דרך הלמוד

בשכיל לברר עסק התורה, שיהיה הלמוד לשמה - לעשות נחת רוח ליוצרו יתברך, ולא יהיה למודו, חס ושלום, בשכיל תועלת עצמו, להתייחר ולקנטר, חס ושלום, ולא יעשה עטרה להתגדל בה ולא קרדם לחפר בה (אבות ד, ה), ובפרטיות בלמוד ההלכה צריך שתהיה כוננתו לשמים, על מנת לשמר ולעשות ולקיים, ואל יזוז אפלו שהוא זה מהשלחן ערוך, כי (ירושלמי שבת פרק א): 'הלומד שלא על מנת לעשות - נח לו שלא נברא'. ואמרו (במדבר רבה ו, יד): 'לא המדרש עקר אלא המעשה, לפי שהמעשה מכפר על האדם'.

וצריך לבקש הרבה מהשם יתברך, שיזכה לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא, פי בזה צריכים לסייעתא דשמיא כמו שאמרו חז"ל (מגלה ו' ע"ב): 'לאוקמי גרסא סייעתא מן שמיא הוא'; עיין שם. ולא ללמד בשכיל כוננת עצמו להתייחר בגסות להתקרא רבי או חכם מפרסם וכו' וכו'. ואז כשילמד באמת - יזכה, שהשם יתברך יהיה עמו, והלכה פמותו, ויזכה לברור הלכה, ולא די שהוא יתעורר

סדר דרך הלמוד

עג

וידבק עצמו עמו יתברך על ידי למודו תורה לשמה, כי אם גם שיזכה לעורר את שאר נשמות ישראל אליו יתברך ולקרבם אל התורה - ללמד על מנת לשמר ולעשות ולקיים, פי (לקויטי הלכות בציעת הפת הלכה ה') זאת היתה עבודת דוד, שעסק כל ימיו בתפלה, שירות ותשבחות, והיה מלמד תורה לרבים, כמו שאמרו חז"ל (ערובין נג ע"א): 'דוד דגלי מסכתא כתיב ביה (תהלים קיט, עד): "יראיך יראוני וישמחו", כי תורתו היתה תורת חסד, כמו שדרשו חז"ל (סכה מט ע"ב) על פסוק (משלי לא, כו): "פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה" - תורה על מנת ללמודה נקראת תורת חסד (עיין לקויטי מוהר"ן חלק א' סימן רפג, ובמה שכתוב על זה בספר 'שפת הנחל'), ועל כן זכה שהיה מסיק שמעתתא אליבא דהלכתא, כנ"ל.

פי זה עקר בחינת 'שמעתתא אליבא דהלכתא', דהינו שיזכה על ידי עסק התורה לעורר את שרשי נשמות ישראל שבתורה, עד שתגיע הארה על כל אחד מישראל

סדר דרך הלמוד

להחזירו למוטב, להורות לו דרך והלוחך איך יזכה לצאת מהרע ש'לו ולהתקרב להשם יתברך, שזהו עקר שלמות פסק ההלכה, פי' לא המדרש הוא העקר אלא המעשה (אבות א, יז), פי' צריך לקרב נפשות, שגם פן יק'מו את הלכות התורה, ועל שם זה נקראים 'הלכות' לשון 'הליכה', כמו שאמרו חז"ל (מגלה כח ע"ב): 'אל תקרי הליכות אלא הלכות', הינו שעל ידי ההלכות יזכה לילך ב'רכי השם יתברך ולשוב אליו יתברך, שזהו עקר שלמות עסק התורה - שנזכה על ידי הלמוד לשמר ולעשות ולקיים, כמו שאנו מתפללים בכל יום: 'ותן בלבנו בינה להבין ולהשכיל, ללמד וללמד, לשמר ולעשות ולקיים'; וכמו שכתוב (תהלים קיא, י'): "שכל טוב לכל עשיהם"; ודרשו חז"ל (ב'רכות יז ע"א): 'ללומדיהם לא נאמר אלא לעושיהם - שלא יהא אדם קורא ושונה ובועט באביו וב'רבו' וכו'; עין שם.

ועל זה צעק דוד (תהלים קיט, ט): "במה יזכה נער את ארחו לשמר כדברך", הינו איך זוכים לדרך ולארח, שעל

סדר דרך הלימוד עה

ידי זה "הנער" - המנער מכל טוב, הרחוק מהשם יתברך כמו שרחוק, שיזכה גם הוא "לשמר כדבריך", ומחמת שדוד היה מתנגע על זה כל ימיו - להרבות כבוד שמים ולקרב רחוקים אליו יתברך, על פן זכה באמת למצא את מקום בית המקדש, שמשם יוצאת הוראה לישראל, כמו שאמרו חז"ל (תענית ז' ע"א): 'למה נקרא הר המוריה? שמשם הוראה יצאה לעולם'; עין שם.

ונהו "אהב ה' שערי ציון מפל משפנות יעקב" (תהלים פז, ב), ודרשו חז"ל (ברכות ח' ע"א): 'אהב ה' שערים המצינים בהלכה מפל בתי פגסיות ובתי מדרשות'. והדרך תמוה, לכאורה, והלא בכל בתי המדרשות עוסקים בהלכות? אף הוא הענין הוא פנ"ל, שעקר שלמות בלמוד ההלכה הוא לעורר את שרשי נשמות ישראל ולקרבם ולהחזירם למוטב ולהכניס בהם קיום התורה, שהוא דבר הוני"ה - זו הלכה, שיזכו להתנהג על פי דיני התורה שפשלתחן-ערוף, ואשר זוהי עבודת הצדיקים הגבוהים ביותר, שהם דבוקים בו יתברך תמיד ופותחים שערים

סדר דָּרֶךְ הַלְמוּד

חֲדָשִׁים בְּהַשְׁגוֹת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, עַד אֲשֶׁר הֵם מַחֲזִירִים
 לְמוֹטֵב אֲפֹלוֹ אֶת הַגְּרוּעַ שְׁבִגְרוּעִים, וּמְאִירִים בּוֹ לִילֵךְ
 בְּדָרֶךְ הַתּוֹרָה וְהַלְכָּה. וְזֶה בְּחִינַת 'שְׁעָרִים הַמְצַיְנִים
 בְּהַלְכָּה', שֶׁעַל יְדֵי הַלְכוֹת הַתּוֹרָה נַעֲשִׂים צִיּוּנִים וְסִימָנִים
 לְהַפִּיר אֶת הַשְּׁעָרִים לְהַשְׁגַּת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, הֵינּוּ הַצַּדִּיקִים
 לּוֹמְדִים בְּדָרֶךְ נִפְלָא פְּזָה אֶת הַלְכוֹת הַתּוֹרָה, וּמְחַדְּשִׁים
 בָּהֶם חֲדוּשִׁים נִפְלְאִים כְּאֵלוֹ, עַד אֲשֶׁר עַל יָדָם דִּיקָא
 חוֹזְרִים אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, כִּי הֵם מְגַלִּים אֶת פְּנִימִיּוֹת הַתּוֹרָה
 שְׁבִתּוֹךְ הַהֲלָכָה, וְעַל כֵּן הַהֲלָכוֹת הֵן מְצַיְנִים בַּשְּׁעָרִים,
 שְׁמַגְלִים אֶת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹהֵבְכֶם
 יוֹתֵר מִכָּל בְּתִי כְּנִסִּיּוֹת וּבְתֵי מְדַרְשׁוֹת, כִּי לֹא הַמְדַרְשׁ עֲקָר
 אֶלָּא הַמַּעֲשָׂה, כִּי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹהֵב בְּיוֹתֵר לְמוֹד
 הַתּוֹרָה שְׁמַבִּיא לְיַדִּי מַעֲשָׂה, דִּהֵינּוּ מִי שְׁיָכוֹל עַל יְדֵי עֶסֶק
 תּוֹרָתוֹ בְּהַלְכָּה לַעֲשׂוֹת וּלְצַיֵּן שְׁעָרִים לְהִתְקַרֵּב עַל יָדָם
 לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁהוּא בְּחִינַת שְׁעָרֵי בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, שֶׁהוּא
 הַדַּעַת לִידַע אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְעַל כֵּן חָבִיב אֲצִלוֹ יִתְבָּרַךְ בְּיוֹתֵר

סדר דרך הלמוד

מקום שלומדים הלכה למעשה יותר מפל בתי כנסיות
ובתי מדרשות שבעולם.

וכן הפליגו חז"ל הקדושים במעלת העוסקים בהלכה,
עד שאמרו (ירושלמי מועד קטן פרק ג' הלכה ה'): 'איזהו
תלמיד חכם? כל ששונה הלכות! עין שם. ובפרט
כשזוכים ללמד עם עוד אחד הלכה - אין לשער ואין לספר
מעלתו, כמו שאמרו חז"ל (שבת סג ע"א): 'שני תלמידי
חכמים המחודדין זה לזה בהלכה הקדוש ברוך הוא
מצליח להם'. ועוד שם: 'שני תלמידי חכמים המקשיבים
זה לזה בהלכה - הקדוש ברוך הוא שומע לקולם. ועוד
שם: 'שני תלמידי חכמים המדגילים זה לזה בהלכה -
הקדוש ברוך הוא אוהבם'; עין שם. ובפרטיות שאחד
מחזק את חברו לקיום ההלכה - זה עולה על הכל, פי
(קהלת ד, ט): 'טובים השנים מן האחד אשר יש להם
שכר טוב בעמלם כי אם יפלו האחד יקום את חברו, ואילו
האחד שיפול ואין שני להקימו', ודרשו על זה חז"ל
(קהלת רבה ד, ט): 'שאם שכח הלכה אחת - חברו מחזיר

סדר דרך הלמוד

ההלכה; עין שם. פי זהו עקר מעלת החברים יחד, שאחד מחזק את חברו ומספקל עליו תמיד רק בעין טובה ורוצה בטובתו, פי (ברכות סג ע"א): 'אין התורה נקנית אלא בתבונה'; עין שם. ואמרו (דרך ארץ זוטא פרק ב): 'הקשב אזניך לדברי חברך, אם חפץ אפה להדבק באהבת חברך הוי נושא ונותן בטובתו'; עין שם. ואיזו טובה נצחית יש עוד בעולם יותר מענין זה - לחזק את חברו ולהחזירו למוטב ויקים את ההלכה, ומפל שפן לעוררו ללמד הלכות בכל יום, שהוא רצונו לתברך! ?

ונהו שאמרו חז"ל (ברכות ל' ע"א): 'מיזם שחרב בית המקדש אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד', הינו שזה עקר פרושו של 'הלכה' - שיזכה לילך בדרךיו יתברך, וארבע אמות הן בסוד ארבע אותיות של השם הוי"ה, שזהו שעור מקומו של אדם, הינו שפל אדם יש לו בכל מקום ארבע אמות להתקרב בהן אל השם יתברך, ואל אלו הארבע אמות, הינו שיאירו בו הארבע אותיות הוי"ה, בכל מקום - לזה זוכים על ידי

סדר דרך ה'למוד

עט

למוד הלכות ועל ידי תפלה והתבודדות, שאז נזדכך חמרו העב, ונפרד הרע מהטוב ומאיר בו הארת נעם זיו – שכנית עזו בכל מקום. ויכול להתקרב אליו יתברך מכל מקום. וזה יקר מאד בעיניו יתברך, פי זהו עקר גדלתו – שיתקרבו כל הרחוקים, פי על-ידי למוד שלחן-ערוף מבטלין הרהורי עבודה-זרה' (ספר המדות, אות פוסק, סימן ג'), וזוכים לאמונה ברה, וכנ"ל, וכשיש לו אמונה, אז ירא תמיד ממנו יתברך, [ועין שם (אות יראה, סימן ב): 'מקום ההוראה היא מועלת ליראה', וכן (בסימן ג'): 'על-ידי למוד שלחן-ערוף באים ליראה'; עין שם].

ועל-כן צריכים לבקש הרבה ממנו יתברך בכל יום ויום, שייזכה ללמד שלחן ערוף בכל יום ויום. ובפרטיות שייזכה לקימו. ועל כל פנים לא יזוז כלל מהשלחן ערוף פי הוא זה. ועין ב'יורה דעה' (סימן רמ"ו, בש"ף, סעיף קטן ה' בשם הפרישה), שאותם בעלי-בתים, שאינם לומדים רק שלש או ארבע שעות ביום, לא ילמדו בש"ס לחוד, אלא ילמדו הלכות פסוקות, כדי שיידעו איך להתנהג למעשה.

סדר דרך הלמוד

ועל זה אמרו (מגלה כח ע"ב): 'כל השונה הלכות בכל יום, מבטח לו, שהוא בן עולם הבא'; עין שם. ובפרטיות אותן ההלכות הנצרכות לו מאד, כגון שבת וכו' - יתמיד בזה מאד, כמו שאמרו חכמינו ז"ל (תגיגה י" ע"א): 'הלכות שבת הן פהררים התלויין בשערה, שהן מקרא מועט והלכות הרבה'; עין שם. ובפרטיות הלכות החג קדם החג, שאריכים להזהר מאד ללמדן, כדי שיזכה לקיים מה שילמד, כמובא בתורת-כהנים (פרשת אמר): 'מלמד שהיה משה אומר להם לישראל הלכות פסח בפסח, הלכות עצרת בעצרת'; עין שם. וכן הוא במדרש (שיר השירים רבה א) על פסוק (שיר השירים א, ד): 'נזכירה דרך מיין' - מיינה של תורה. כגון הלכות פסח בפסח, הלכות עצרת בעצרת: עין שם.

ואשרי מי שזוכה ללמד ברבים הלכות, שהוא בכלל מזכיי הרבים, ובפרטיות בענינים הנצרכים לרבים, ואל יתבייש כלל, כמו שאמרו חכמינו ז"ל, במדרש (ויקרא רבה יט, ג): 'פרשיותיה של תורה אף-על-פי שנראות כאלו הן

סדר דרך הלמוד

פא

כעורות ושחורות לאמרן ברבים, כגון הלכות זיכה ונגעים, נדה וילדות, אמר הקדוש ברוך הוא: הרי הן ערבות עלי; עין שם.

ועל-כל-פנים יהיה זהיר ללמד בעצמו שעור שלחן-
ערוך כסדרן שיתחיל מהתחלת ה'ארח-חיים' וילמד
כסדרן, עד שיזכה לסימו, ויתחיל 'יורה-דעה', ואחר-כך
'אבן-העזר', ואחר כך 'חשן-משפט', וכשסיים יתחיל עוד
פעם, וככה יתנהג כל ימי חייו. ורבנו ז"ל, הזהיר על זה
מאד ואמר, שהוא תקון גדול לאדם, והוא הנהגה כללית
לכל ישראל, ובודאי הפונה היא כדי שזוכה לשמר
ולעשות ולקיים, אבל בודאי יש עוד דברים בגו, כמו
שאמר בפרוש על הנהגותיו, שמסר לאנשי-שלומו (עין
שיחות-הר"ן סימן קפה): 'כל הנהגה ונהגה. שאני מצוה
לעשות, הוא סגלה ותקון ומועיל על מה שעבר ועל
העתיד ולאחר ההסתלקות של האדם ולימות המשיח
ולתחית המתים ולעתיד לבוא; עין שם. עמד וראה
והשתומם והתפלא, עד היכן הדברים מגיעים.

סדר דרוך הלמוד

ועל כן מי שחס על נפשו ומי שחפץ בתקונו - יציית את רבנו ז"ל, ויקבע לעצמו קביעות חזקה בלמוד שלחן-ערוך בכל יום ויום, וראוי לקבע לעצמו שני שעורים: שעור אחד פשוט, על כל פנים מחבר-רמ"א באר-היטב תקף-ומיד אחר התפלה, בעודו מלבש בטלית ותפלין דרבנו-תם, ויהיה מנח אצלו בכיס הטלית שלחן-ערוך קטן באפן שיזכה ללמד בכל יום כמה הלכות, ובפרט בתפלין דרבנו-תם, שהוא ענין גדול, והשעור הזה יהיה כסדרן דיקא, בכל יום ויום כמה סעפים או כמה סימנים, כפי הפנאי שיהיה לו, עד שיזכה לסיים ארבעת חלקי שלחן ערוך, יתחיל עוד הפעם, וכן כל ימי חייו, ואל יפל בדעתו לחטף הכל בפעם אחת, רק בכל יום אלו הלכות, כמוכא במדרש (ויקרא רבה יט, ב): 'מי שפקח, מהו אומר? הריני שונה שני הלכות היום ושני הלכות למחר, עד שאני שונה את כל התורה'; עין שם. ושעור שני יהיה שעור עיון טור ובית-יוסף, ושלחן-ערוך עם המגנים ונושאי כליהם, איזו הלכה שמכרחת לו מאד, כגון שבת ונדה וכו', או הלכות החג קדם החג וכדומה, שיחזור בהם הרבה מאד, עד

סדר דרך הלמוד

שִׁיהִיָּה בְּקִי בְּהִלְכָה הַיָּטֵב. וּכְבָר אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ ז"ל (שַׁבָּת קיד ע"א): 'אִיזְהוּ תִלְמִיד-חֶכֶם, שֶׁמִּמְנִים אוֹתוֹ פֶּרְנָס עַל הַצְּבוּר? זֶה שֶׁשׂוֹאֲלִין אוֹתוֹ דְּבַר הַלְכָה בְּכָל מְקוֹם וְאוֹמְרִ; עַיִן שָׁם.

וְאֵל כָּל זֶה יְכוּלִים לְזַכּוֹת עַל-יְדֵי רַבּוֹי הַחֲזָרָה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ ז"ל בְּמִדְרָשׁ (וַיִּקְרָא רַבָּה ג, א): 'טוֹב מִי שֶׁשׁוֹנֶה הַלְכוֹת וְרָגִיל בָּהֶם מִמִּי שֶׁהוּא שׁוֹנֶה הַלְכוֹת וְאִינוֹ רָגִיל בָּהֶם'; עַיִן שָׁם. כִּי עַל-יְדֵי רַבּוֹי הַחֲזָרָה וְהַרְגִילוֹת בְּהִלְכָה - יִזְכֶּה לְקִיָּמָן, וְגַם עַל זֶה צְרִיכִים עוֹד תְּפִלוֹת רַבּוֹת לְשִׁפּוֹךְ נַפְשׁוֹ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ ז"ל (בְּרַכּוֹת כח ע"א): 'הִלְכְתָּא בְּעֵיא צִילוֹתָא' (עֲרוּבִין סה ע"א). וּפְרָשׁוּ בַּסְּפָרִים, שֶׁהוּא לְשׁוֹן צְלוֹתָא (תְּפִלָּה), הֵינוּ שֶׁצְרִיכִים לְבַקֵּשׁ הַרְבֵּה מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, שֶׁיִּזְכֶּה לְקַיֵּם אֶת הַתּוֹרָה בְּתַמִּימוֹת וּבְכַפְשִׁיטוֹת גְּמוּרָה, בְּלִי שׁוּם חֲכָמוֹת, וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ ז"ל (מִדְרָשׁ-תַּנְחוּמָא, פֶּרֶשֶׁת אָמֹר): 'בְּזַכּוֹת הַתּוֹרָה, שְׂאֵתָם עוֹסְקִים. אֲנִי מְקַשֵּׁב וְשׁוֹמֵעַ תְּפִלוֹתֵיכֶם'.

תָּם וְנִשְׁלָם, שְׂבַח לְאֵל-עֲלִיוֹן!

